

www.musavat.com

MUSAVAT

Xəbər

Ölkəyə
dəvə
gətirilməsi
yasaqlandı

yazısı səh.14-də

Qurucusu: Rauf Arifoğlu Gündəlik qəzet 6 avqust 2025-ci il Çərşənbə № 136 (8746) Qiyməti 60 qəpik

Gündəm

Ağ Evdə nə sənəd imzalanacaq?

"Middle East Eye": "Sülh sazişi deyil, "niyyət məktubu"..."

yazısı səh.4-də

ANCA-nın Azərbaycanı ittiham edən "ağız"

yazısı səh.8-də

Kongresməndən sülh sazişi anonsu

yazısı səh.9-də

Azərbaycan riyaziyyat olimpiadasından niyə "iki" aldı?

yazısı səh.10-də

Ermənistan ŞƏT-ə üzv olmağa tələsir

yazısı səh.11-də

Məmmədyanov Zəngəzur dəhlizindən necə keçdiyindən danışdı

yazısı səh.11-də

Bakıdakı xoşagəlməz qoxunun səbəbi nədir?

yazısı səh.2-də

Putinə verilən vaxt bitdikdən sonra nə olacaq?

yazısı səh.5-də

Hərbi Dəniz Qüvvələri daha da güclənir

yazısı səh.6-də

Xankəndinin Baş planını məşhur Britaniya şirkəti hazırlayır

yazısı səh.7-də

Xəzərdəki Qərb şirkətlərinə zərbə hazırlığı

yazısı səh.15-də

İxtisas seçimində edilən səhvlər

yazısı səh.10-də

MAKRON BAKIYA QARŞI BUNU DA ETDİ - ÖZ SƏFİRİNƏ CƏZA

Fransanın Azərbaycandakı elçisinin Şuşa ziyarətindən sonra geri çağırılmasında ermənilərin müraciətinin rolu varmı?

yazısı səh.4-də

Rusiyanın "Üç meymun" siyasəti: görmür, eşitmir...

Kremlin iki ölkə münasibətlərinə reaksiyası o deməkdir ki, bu gərginlik hələ uzun müddət davam edə bilər

yazısı səh.5-də

Seyx "ehsan qadağası Bakıya çatır" xəbərlərinə susur

yazısı səh.3-də

Xəzərdən təhlükə artınca pakistanlı admiral Bakıya gəldi

yazısı səh.6-də

Trampın Cənubi Qafqaz triumu

yazısı səh.9-də

Prezident "Polis haqqında" Qanunu təsdiqlədi

Polis əməkdaşlarının sosial müdafiəsini gücləndirmək və polis orqanlarının maddi-texniki bazasını möhkəmləndirmək üçün polisin fəaliyyətinin maliyyələşdirilməsi mənbələri artırılıb.

Bu, Prezident İlham Əliyevin təsdiqlədiyi "Polis haqqında" Qanuna edilən dəyişiklikdə əksini tapıb.

Qanuna əsasən, polis əməkdaşlarının sosial müdafiəsini gücləndirmək və polis orqanlarının maddi-texniki bazasını möhkəmləndirmək məqsədilə aşağıdakı vəsaitlər müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqanın (qurumun) xəzinə hesabına köçürüləcək:

- polis orqanları tərəfindən istintaqı aparılan cinayət işləri və cinayət təqibi ilə bağlı digər materiallar üzrə cinayət nəticəsində dövlətə vurulmuş ziyanın ödənilməsi üçün ibtidai araşdırma dövründə dövlət büdcəsinə köçürülmüş vəsaitin 5 faizi;

- polis orqanları tərəfindən istintaqı aparılan cinayət işləri üzrə Cinayət Məcəlləsi ilə müəyyən edilmiş qaydada şəxsin cinayət məsuliyyətindən azad edilməsi üçün dövlət büdcəsinə edilmiş ödənişdən daxil olan vəsaitin 5 faizi.

Nəzərdə tutulmuş vəsaitdən istifadə qaydası müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqan (qurum) tərəfindən müəyyən olunacaq.

Daha bir gənc dənizdə boğuldu

Azər Güllahyev

laraq ölüb.

Faktla bağlı araşdırma aparılır.

Bakıda daha bir nəfər dənizdə batıb. Hadisə avqustun 3-ü Pirsəgi çimərliyində qeydə alınıb. İsmayıl rayon Zərnavə kənd sakini 22 yaşlı Güllahyev Azər Rəsim oğlu dənizdə çimərəkən boğuldu.

Hərbi prokuror Hikmət Mirzəyevlə birlikdə əsgərlərlə görüşdü

Hikmət Mirzəyevlə birlikdə dövlət sərhədlərində qulluq edən hərbi qulluqçularla görüşüb. Görüşlərdə Hərbi Prokurorluğun rəhbər vəzifəli şəxsləri və Müdafiə Nazirliyinin yüksəkrütbəli hərbi qulluqçuları iştirak ediblər.

Bu barədə Hərbi Prokurorluqdan məlumat verilib.

Çıxış edənlər dövlətimizin başçısı, Müzəffər Ali Baş Komandan İlham Əliyevin rəhbərliyi, Birinci vitse-prezident Mehriban Əliyevanın dəstəyi və xalqın əzmkarlığı ilə əldə olunan uğurlardan, o cümlədən qüdrətli Silahlı Qüvvələrin formalaşdırılmasından bəhs ediblər.

Daha sonra hərbi qulluqçuların qarşısında hüquqi məarifləndirici məzmununda çıxışlar olub, onları maraqlandıran suallar cavablandırılıb. Hərbiçilərin məişət və xidmət şəraiti ilə bağlı məsələləri, həmçinin qayğı və problemləri dinlənilib.

Sonda xidmətdə fərqlənən hərbi qulluqçulara hədiyyələr təqdim edilib.

Cəbrayıl dağın törədən şəxslər saxlanıldı

Cəbrayıl rayonunun Minbaşılı kəndi ərazisində avqustun 5-də otlaq sahədə baş vermiş yanğın hadisəsi ilə bağlı polis əməkdaşları tərəfindən araşdırma aparılıb.

Bu barədə Daxili İşlər Nazirliyinin mətbuat xidmətinin regional qrupundan məlumat verilib.

Bildirilib ki, araşdırmalarla 50 hektar ərazinin yanıması ilə nəticələnən hadisənin Elçin Abdullayev, Elşən Nağılı, Fərid Məmmədli, Rəvan Mirzəyev, Fərid Məmmədli, Fərid Əliyev, Əhəd Əhədov və Sadiq Həsənov tərəfindən törədildiyi müəyyən edilib və onlar saxlanılıblar. Hazırda faktla bağlı polis şöbəsində istintaq aparılır.

Bakıdakı xoşagəlməz qoxunun səbəbi nədir?

Son zamanlarda paytaxtın bəzi ərazilərində yayılan kəskin və xoşagəlməz qoxu şəhər sakinlərinin ciddi narahatlığına səbəb olub.

Bununla bağlı AzTV sükut hazırlayıb.

Sakinlərin sözlərinə görə, bu qoxu günün müxtəlif saatlarında aydın hiss olunur: "Müşfiqabad qəsəbəsində pis qoxular gəlir, rahat gəzməyirik". Mütəxəssislər isə bildirib ki, problemin əsas səbəbi Bakıda

mərkəzləşdirilmiş kanalizasiya sisteminin olmamasıdır. Bununla yanaşı, uzun illərdir ki, Xəzər dənizinin səviyyəsi xeyli aşağı düşüb. Bu səbəbdən illərlə dənizə axıdılan çirkab suların qalıqları üzə çıxmağa başlayıb.

Ekoloq Sadiq Həsənov isə məsələni belə şərh edib: "Günəşin sürətli təsiri ilə ultrabənövşəyi şüalar parçalanır və maddələr yaranır. Bu zaman ətrafa xoşagəlməz qoxu yayılır. Xüsusilə Bakı-

nın bir çox kəndlərində, məsələn, Türkan, Zirə, Mərdəkan və bir sıra yerlərində mərkəzləşdirilmiş kanalizasiya sistemi yoxdur. Bu da birbaşa dənizə axıdılır. İnsan təmas edəndə isə bir sıra xəstəliklər yaranır. Üzvü maddələrin parçalanmasından əmələ gələn bu qazlar zərərli və zəhərli. İnsanın həm göz nahiyyəsinə, həm nəfəs borusuna, həm də digər orqanlarına müəyyən qədər zərərli təsirini göstərə bilər".

Deputatın oğlu yeni şirkət yaratdı

Cavanşir Paşazadə

Şahin Paşazadə

İqtisadiyyat Nazirliyi yanında Dövlət Vergi Xidməti Milli Məclisin deputatı Cavanşir Paşazadənin oğlu Şahin Paşazadənin qanuni təmsilçiliyi ilə yaradılan yeni şirkəti qeydiyyatda alıb.

İqtisadiyyat.az-ın əldə etdiyi məlumata görə, bu, "Espresso-lab Az" Məhdud Məsuliyyətli Cəmiyyətidir.

Şirkətin hüquqi ünvanı paytaxtın Nərimanov rayonu, Murtuza Nağıyev küçəsi, ev. D1 10-da yerləşir. Şirkətin fəaliyyət istiqaməti isə açıqlanmayıb.

Məlumat üçün bildirək ki, 2024-cü ildə həmin küçədə ev 1, mənzil 10 ünvanında isə "PS H" Məhdud Məsuliyyətli Cəmiyyəti də qeydiyyatda alınıb. Bu şirkətin qanuni təmsilçisi isə Paşazadə Gülabə Ağahəbib qızıdır.

Qeyd edək ki, mətbuatda yayılan məlumatlara görə, Ş. Paşazadə biznes fəaliyyəti ilə məşğuldur və onun bundan əvvəl də bir neçə şirkəti olub.

Avtomobil ana və iki yaşlı oğlunu vuraraq öldürüb

Bakı-Şamaxı-Yevlax avtomobil yolunun 21-ci kilometrliyində ağır yol-nəqliyyat hadisəsi baş verib.

BDYPİ-dən verilən xəbərə görə, Qobustan rayon sakini Nuran Faiq oğlu Nuriyev tərəfindən idarə olunan "VAZ-21074" markalı, 90-CL-577 dövlət qeydiyyat nişanlı avtomobil yolun müəyyən olunmayan hissəsindən - yerüstü piyada keçidinin altından yolu keçməyə cəhd edən 1993-cü il təvəllüdlü Üliyyə Vəlif qızı Əliyeva və onun 2023-cü il təvəllüdlü azyaşlı oğlunu vurub.

Hadisə nəticəsində ana və övladı aldığı xərşətlərdən hadisə yerində həyatlarını itiriblər.

"Aİ-95" benzini qıtlasılıb?

"SOCAR" brendli yanacaq doldurma stansiyalarında (YDS) "Aİ-95" markalı yanacağın satışı dayandırılıb.

Bu barədə "Report"a "SOCAR Petroleum" QSC-dən son günlər Bakının bir çox yanacaq doldurma məntəqələrində "Aİ-95" premium benzinin satışının dayandırılması ilə bağlı yayılan məlumatlara aydınlıq gətirərək bildirilib.

Qeyd olunub ki, son günlər yüksək tələbat səbəbindən bəzi stansiyalarda müvəqqəti olaraq yanacaq ehtiyatı tükənib: "Lakin bu gündən etibarən bütün YDS-lərdə "Aİ-95" markalı yanacağın satışı tam bərpə olunur və sürücülər stansiyalardan fasiləsiz şəkildə yanacaq əldə edə biləcəklər".

Qeyd edək ki, "SOCAR Petroleum" QSC 2008-ci ildə təsis edilib və Azərbaycan ərazisində "SOCAR" brendi altında neft və qaz məhsullarının alqı-satqısını, eləcə də beynəlxalq standartlara uyğun keyfiyyətli təchizat xidmətinə həyata keçirir.

Şirkətin ilk 3 yanacaq doldurma stansiyası 2010-cu il mayın 7-də istifadəyə verilib. Hazırda ölkə üzrə 69 YDS "SOCAR Petroleum"-un balansındadır. Bundan əlavə, şirkətə məxsus 1 Sıxılmış Təbii Qaz terminalı və 13 neft terminalı bazası fəaliyyət göstərir ki, onlardan 11-i regionlarda, 2-si isə Bakıda yerləşir.

Aqil Abbas

"Qarabağ" üçün qurban kəsəcəm

Milli Məclisin deputatı Aqil Abbas Cebheinfo.az-a açıqlamasında "Qarabağ"ın Çempionlar Liqasının III təsnifat mərhələsinə keçəcəyi ilə bağlı proqnoz verib: "İnşallah, "Qarabağ"ın "play-off" mərhələsinə yüksələcəyinə, oradan da liqa mərhələsinə adlayacağına inanıram".

Millət vəkili "Qarabağ"ın Çempionlar Liqasının liqa mərhələsinə yüksələcəyi təqdirdə, qurban kəsəcəyini söyləyib: "Hər zaman olduğu kimi qurban kəsmə ənənəsini yenə də davam etdirəcəyəm. Əgər "Qarabağ" "play-off" mərhələsinə keçsə, qurban kəsəcəyəm. Kəndimizdə bir ocaq var, həmişə orada qurban kəsərək kasıb adamlara paylayıram. Allah qoysa, yenə də kəsib paylatdıracağam".

Azərbaycanın bir sıra bölgələrində, kəndlərdə sakinlər könüllü olaraq ehsan verilməsindən imtina edib, süfrəyə yalnız çay, limon və halva qoymaqla kifayətlənməyə qərar verib. Şirvan şəhəri, Sabirabad, Saatlı, Samux, Biləsuvar, Quba, Kürdəmir, Şamaxı, Balakən, Şəmkir rayonları və Naxçıvanın Mahmudkənd kəndində yas mərasimlərində ehsan verilməsinin dayandırıldığı deyilir. Son olaraq, Ağdaş rayonunda yas mərasimləri zamanı yemək verilməsi dayandırılıb.

Ağdaş şəhərində yerləşən "Hacı İsmayıl" məscidində rayon ağsaqqallarının və din xadimlərinin, dövlət qurumlarının, iş adamlarının iştirakı ilə görüş keçirilib.

200-ə yaxın şəxsin iştirak etdiyi görüşdə yas məclislərində ehsan adı ilə müxtəlif meyvə, şirniyyat və isti yeməklərin verilməsinin dayandırılması barədə qərar qəbul edilib. Bundan sonra rayonda yas məclislərində çay, qənd, limon və xurma verilməsi ilə bağlı yekdil qərar qəbul olunub. Təəssüf ki, paytaxtda hələ də təmtəraqlı ehsan süfrələri yığışdırılmayıb, hətta əksinə, ehsan menyusu günü-gündən daha da genişləndirilir.

Çox qəribədir ki, Qafqaz Müsəlmanları İdarəsi (QMI) hələ bu məsələ ilə bağlı hər hansı bir bəyanat səsləndir-

Şeyx "ehsan qadağası Bakıya gətir" xəbərlərinə susur

Təəssüf ki, paytaxtda hələ də təmtəraqlı ehsan süfrələri yığışdırılmayıb

məcbur edirlər ki, guya mütləq ehsan verməlidirlər. Hansısa yas evi və ya məclis onları məcbur etmir ki, mütləq gəlib ehsan verin. Xüsusilə də imkanı olmayan insanlar bu psixoloji təzyiqi hiss edirlər. Düşünür ki, birdən gələnlər inciyər, deyirlər ki, ehsan yaxşı deyildi, ya da çayın limonu keyfiyyətsiz idi və sairə. Bu isə birbaşa vətəndaşların öz psixoloji basqısı və sosial kompleksidir. Qafqaz Müsəlmanları İdarəsi deyir ki, "gedib başınızı yarmayın, qan verməyin", amma bəzi insanlar yenə də bu məsələyə emosional yanaşaraq çı-

itirib. Əslində bu məsafədən başsağlığı vermək üçün texnologiya imkanları var - telefonla, videobağlantı ilə. Ancaq insanlar inciyir ki, "niyə o qədər yolu gəlmədin?" Halbuki gedirsən, on dəqiqə otursan, yarım saatlıq başsağlığı verib qayıdırsan. Bu qədər riskli səyahətə də yermi?"

Fazil Mustafa bu vərdişlərin dəyişməsi üçün fərdi şüur və dünyagörüşü dəyişikliyinə zəruri olduğunu bildirir: "Bu, bir dünyagörüşü və düşüncə məsələsidir. Əgər xalq olaraq belə vərdişləri dəyişə bilsəydik, bu tip problemlər

ses demək olar ki, əksər bölgələrdə özünü göstərir.

Lakin bu qərarlar ehsan məclislərinin tamamilə ləğvi anlamına gəlmir. Əsas məsələ israfçılığın dayandırılmasıdır. Uzun müddətdir ki, bu məsələ cəmiyyətimizdə geniş şəkildə müzakirə olunur, ətrafında müxtəlif fikirlər və polemikalar səsləndirilir. Lakin əsas məqsəd ehsan mərasimlərində artıq xərclərin qarşısını almaq və bu prosesin çay süfrəsi səviyyəsində tənzimlənməsidir. Bir çox bölgələrimizdə artıq bu yanaşma tətbiq olunur".

Ceyhun Məmmədov hesab edir ki, bu dəyişikliklər ya inzibati, ya da könüllü yolla həyata keçirilə bilər. Lakin ən düzgün yol könüllülük prinsipi əsasında insanların öz istəyi ilə bu addımı atmasıdır: "Bu məsələnin tənzimlənməsinin iki yolu var: biri inzibati yoldur, digəri isə insanların könüllü şəkildə bu qərarı verməsidir. Mən hesab edirəm ki, ən doğru yol könüllülükdür. Təbii ki, bu prosesin bir anda ölkə üzrə tam şəkildə həyata keçirilməsi asan deyil. Bunun üçün müəyyən vaxt və mərhələli keçid tələb olunur.

Əgər diqqət yetirsəniz, görürsünüz ki, mərhələli şəkildə ölkəmizin bütün bölgələrində bu proses gedir. Bu, bir gündə baş verəcək məsələ deyil. Lakin mərhələli şəkildə həyata keçirilsə, nəticədə bütün rayonlarımızda bu məsələ öz həllini tapacaq".

Sonda Ceyhun Məmmədov qeyd edib ki, bu məsələdə yerli icmaların,

Dini Komitə: "Yas mərasimlərinin təşkili..." Azərbaycanın bəzi rayon və kəndlərdə yas mərasimlərində ehsan verilməsi dayandırılıb.

Şirvan şəhəri, Ağdaş, Sabirabad, Saatlı, Samux, Biləsuvar, Quba, Kürdəmir, Şamaxı, Balakən, Şəmkir rayonları və Naxçıvanın bir sıra kəndlərində yas mərasimlərində ehsan verilməsinin dayandırıldığı deyilir.

Rayon ağsaqqallarının qərarı ilə yas məclislərində çay, qənd, limon və xurma verilir, təmtəraqlı mərasimlər ləğv edilib.

Dini Qurumlarla İş üzrə Dövlət Komitəsi də məsələyə münasibət bildirib.

Qurumdan bildirilib ki, bu təşəbbüslər ilk növbədə cəmiyyətdə təmtəraqlı yas məclislərinin və həmin mərasimlərdə israfçılığın qarşısının alınmasına yönəlib. "Trend"ə verilən açıqlamada qeyd olunur ki, yas mərasimlərinin keçirilməsi hər hansı normativ-hüquqi aktla tənzimlənmir, eyni zamanda bununla bağlı Dövlət Komitəsinin üzərinə düşən konkret səlahiyyətlər yoxdur.

"Mərasimlərin keçirilməsi əsasən xalqın uzun illər ərzində formalaşmış adət-ənənələri və yerli ictimai təcrübəyə əsaslanır. Yas mərasimlərinin təşkili ilə bağlı yaranmış ənənənin dəyişdirilməsi üçün cəmiyyətdə ümumi konsensusun əldə olunması zəruridir.

Dövlət Komitəsi dəbdəbəli yas mərasimlərinin keçirilməsinin qarşısının alınması istiqamətində irəli sürülən ictimai təşəbbüsləri müsbət qiymətləndirir", - deyər məlumatda qeyd edilib.

Hacı Salmanın şikayəti təmin edilmədi

Sumqayıt Apelyasiya Məhkəməsinə 11 yaşlı qıza qarşı seksual xarakterli hərəkətlər etməkdə təqsirləndirilən Hacı Salman Kamiloglyunun barəsində olan hökmdən verdiyi apelyasiya şikayətinə baxılıb.

Oxu.az xəbər verir ki, prosesdə şikayət araşdırılsa da, təmin edilməyib.

Xatırladaq ki, hadisə ötən il iyunun 22-də saat 19 radələrində Abşeron rayonu, Masazır kəndi ərazisində baş verib. Hacı Salman 11 yaşlı qızı küçədə maşınına dəvət edib və ona qarşı seksual xarakterli hərəkətlər edib. Baş vermiş hadisə kameraya düşüb və qızın yaxınlarının polisə müraciətindən sonra araşdırmalara başlanılıb.

Abşeron Rayon Məhkəməsinin hökmü ilə Hacı Salman Kamiloglyu 3 il 9 ay azadlıqdan məhrum edilib.

xüsusilə də ağsaqqalların və dini liderlərin mövqeyi, izah və bəyanatları xüsusi əhəmiyyət kəsb edir: "Bölgələrdə ağsaqqalların və nüfuzlu şəxslərin bu məsələyə münasibəti, yanaşması vacibdir. Bu istiqamətdə onların açıqlamalarına və çağırışlarına ehtiyac var ki, insanlar məsələnin mahiyyətini düzgün dərk etsinlər".

✉ **Xalidə GƏRAY,**
"Yeni Müsavat"

məyib, fikir açıqlamayıb. Bəhanə tapıblar ki, ehsanın bizə heç bir aidiyyəti yoxdur. Yeni özlərini elə aparırlar ki, guya bu prosedürə müdaxilə edə bilməzlər. Yaxşı, bu məsələnin QMI-yə aidiyyəti yoxdursa, bol ehsan süfrələrinin açılmasının əleyhinədirsə, o zaman məscidlərin yanında mərasim zalı nə gəzir, belə zallar niyə tikilir? O zaman sual yaranır ki, QMI-nin nəzarətində olan mərasim zallarında ehsan niyə ləğv edilmir?

Millət vəkili Fazil Mustafa mövzu ilə bağlı "Yeni Müsavat"a danışib. Millət vəkili sözünə görə, əslində ehsan vermək dini və ya hüquqi baxımdan məcburi deyil. Lakin insanlar öz daxili psixoloji təzyiqləri və cəmiyyətin gözləntiləri səbəbilə sanki bu mərasimləri keçirməyə məcbur olduqlarını düşünür: "Əslində ehsan vermək məcburi deyil. İnsanlar özləri özlərinə buna

günliqlərini davam etdirirlər. Əgər insanlar QMI-nin və ya digər dini qurumların çağırışları ilə hərəkət etsəydi, bu sahədə on bəyanat verərdi və cəmiyyət də fərqli şəkildə reaksiya verərdi. Yəni bu, daha çox vətəndaşın öz seçimidir".

Deputatın fikrincə, vətəndaşlar daha sadə və mənəvi ehtiyaca uyğun yaşama sərgiləyə bilərlər. Yas mərasimləri zövq yarışına çevrilməməlidir:

"İnsanlar özlərini sanki kimlərsə məcbur edirmiş kimi hiss edirlər. Halbuki kimin heyət evi varsa, heyətinin qarşısında bir çadır qurub sadəcə çay verə bilər, insanlar da gələr başsağlığı verər və gedər. Bu, kifayətdir. Amma bu gün yüzlərlə insan yas məclisinə getmək üçün uzaq məsafələr qət edir və nəticədə qəzalar baş verir. Neçə-neçə insan yas və ya toy məclisindən qayıdarkən qəza keçirib heyatını

də olmaırdı. Ona görə də məsuliyyəti dini qurumların və ya dövlətin üzərinə atmaq doğru deyil. Bu, bütövlükdə cəmiyyətin problemi - psixoloji və sosial bir xəstəlikdir. Təəssüf ki, insanlar da öz vəziyyətlərini yüngülləşdirmək üçün gərəkli addımları atmaqda maraqlı görünmürlər. Əsas səbəb də budur".

Millət vəkili Ceyhun Məmmədov Azərbaycan da ehsan məclislərinin təşkili ilə bağlı son dövrlərdə yaranan yeni tendensiyaya bu cür münasibət bildirib: "Qeyd etmək lazımdır ki, son günlər Azərbaycanın müxtəlif bölgələrində ehsan məclislərində israfçılığa son qoyulması ilə bağlı ciddi addımlar atılır. Artıq bir çox rayonlarımızda ehsan mərasimlərində israfın qarşısını almaq məqsədilə qərarlar qəbul olunur və biz bunu açıq-aydın şəkildə görürük. Bu pro-

Azərbaycan və Ermənistan liderləri cümə günü Vaşinqtonda sülhə dair memorandum imzalamağa hazırlaşırlar. “Middle East Eye” nəşrinin regional mənbələrə istinadən yaydığı məlumata görə, ABŞ Prezidenti Donald Tramp tərəflərlə Ağ Evdə görüş keçirəcək.

“Middle East Eye” nəşri diqqətçəkən məlumat yayıb. Musavat.com xəbər verir ki, Britaniyada fəaliyyət göstərən nüfuzlu portalın iddiasına görə, Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev və Ermənistanın Baş naziri Nikol Paşinyan yaxın günlərdə ABŞ lideri Donald Trampın vasitəçiliyi ilə Vaşinqtonda keçiriləcək görüşdə sülh sazişini deyil, “niyyət məktubu”nu imzalamağa hazırlaşırlar.

Mənbənin məlumatına görə, bu sənəd formal olaraq yekun sülh sazişi olmayacaq, lakin tərəflərin danışıqları irəli aparmaq isteklərini rəsmi şəkildə ifadə edəcək.

Bu, ABŞ Prezidenti Donald Tramp üçün regionda diplomatik qələbə kimi təqdim olunacaq.

Qeyd olunur ki, Tramp iyul ayından etibarən Cənubi Qafqazda sülh təşəbbüslərini fəallaşdırıb və bu görüş onun liderliyi ilə atılan ilk real addım olacaq.

Nəşr yazır ki, görüş öncəsi diplomatik koordinasiya da

aparılıb. Belə ki, Azərbaycanın xarici işlər naziri Ceyhun Bayramov bu həftənin əvvəlində Türkiyənin XİN rəhbəri Hakan Fidana zəng edərək Ağ Evdə baş tutacaq görüş barədə onu məlumatlandırıb.

Xatırladaq ki, son həftələrdə həm Vaşinqtonda, həm də Moskvada Bakı-İrəvan xətti üzrə intensiv diplomatik proseslər müşahidə olunmaqdadır. ABŞ tərəfi prosesdə əsas vasitəçi kimi iştirak etməkdə ısrarlı görünür və Paşinyan hökumətinin Moskva ilə məsafə saxlayaraq Qərbə meyillənməsi bu istiqamətdə imkanlar yaradıb.

Görüşün tarixi və detalları

Ağ Evdə nə sənəd imzalanacaq?

“Middle East Eye”: “Sülh sazişi deyil, “niyyət məktubu”...”

hələlik açıqlanmasa da, diplomatik kulislərdə bu təşəbbüsün Azərbaycan-Ermənistan münasibətlərində yeni mərhələnin başlanğıcı ola biləcəyi bildirilir.

“10 iyulda Əbu-Dabidə keçirilmiş ikitərəfli görüşdə tərəflər ikitərəfli danışıqları və etimad quruculuğu tədbir-

lərini davam etdirmək barədə razılığa gəliblər”. Bunu Modern.az-a açıqlamasında Milli Məclisin deputatı Azər Badamov deyib. O qeyd edib ki, görüşlər sülh müqaviləsi imzalanana qədər müxtəlif platformalarda müntəzəm keçirilməli, görülmüş və görülməli məsələlər müzakirə

edilməlidir: “Əbu-Dabi görüşündən sonra Azərbaycan sülh müqaviləsinin paraflanmasına hazır olduğunu bildirib. ABŞ mətbuatında verilən qeyri-rəsmi mənbələrin məlumatına görə isə bu cümə günü Azərbaycan Prezidenti ilə Ermənistan Baş naziri arasında Ağ Evdə növbəti görüşün olacağı gözlənilirdi qeyd olunur.

Təbii ki, Ağ Evdə belə bir görüşün olmasının Azərbaycanla Ermənistan arasında sülh gündəliyinin irəliləməsi baxımından əhəmiyyətli olacağını hesab edirəm. Çünki ABŞ Prezidenti Donald Tramp sülh gündəliyimizi dəstəklədi-

paraflanması həyata keçirilə bilər: “Sənədin paraflanması tərəflərin sülhə sadıq olduğunu təsdiq olunması deməkdir. Amma bununla yanaşı, yekun sülhün imzalanması üçün Ermənistanın icra etməli olduğu iki məsələ ilə bağlı mövqeyimiz dəyişilməzdir. Belə ki, Ermənistan Konstitusiyasından Azərbaycana qarşı ərazi iddialarının çıxarılması və ATƏT-ə Minsk Qrupunun ləğvi ilə bağlı birgə müraziətin ünvanlanması. Bu iki məsələ həll olunandan sonra iki ölkə arasında yekun sülh müqaviləsinin imzalanması üçün hər hansı bir fikir ayrılıqları qalmayacaq”.

Makron Bakıya qarşı bunu da etdi - öz səfirinə cəza

Fransanın Azərbaycandakı elçisinin Şuşa ziyarətindən sonra geri çağırılmasında ermənilərin müraciətinin rolu varmı?

Fransanın Azərbaycan-dakı səfəri Ann Buayonun yaxın müddətdə səlahiyyət müddəti başa çatacaq. Bu barədə APA-ya Fransanın Azərbaycandakı səfirliyinin mətbuat xidmətindən bildirilib. Qeyd edilib ki, səfirin Azərbaycanı tərk edəcəyi tarix hələlik müəyyən edilməyib. “Onun yerinə təklif edilən şəxsin kimliyi ilə əlaqədar məlumat Azərbaycan hökumətinə təqdim olunub”. Ann Buayon 2023-cü il yanvarın 26-da etimadnaməsini Azərbaycan Prezidentinə təqdim etmişdi.

Yada salaq ki, Fransa səfirinin Şuşaya gətməsi separatçıların həşir qoparmasına səbəb olub. Hətta ləğv edilmiş qondarma “artsax”ın Fransa-dakı “daimi nümayəndəsi” Hovannis Gevorgyan prezident Emmanuel Makrona qəzəbli məktub göndərmiş.

Fransanın Azərbaycandakı səfəri Ann Buayon iyun ayında Qarabağda olub. Fransa səfəri yeganə diplomat idi ki, azad olunmuş ərazilərə səfər etmədi. O vaxtı belə bir məlumat vardı ki, Ann Buayon Qarabağa diplomatik korpusun səfirinə çağırılmayıbmış. Fransa səfəri Ann Buayon çağırılmasa da, səfərə öz təşəbbüsü ilə qoşulubmuş. Xanım səfirin Şuşada verdiyi açıqlamalar da maraqla qarşılanmışdı. Onun “Şuşa Azərbaycan mədəniyyətini başa düşməyə, anlamağa imkan verən

bir şəhərdir”, sözləri Qarabağın tarixi Azərbaycan torpaqları olmasının növbəti təsdiqi kimi qəbul edilmişdi.

Səfirin “səlahiyyət müddətinin başa çatması səbəbi ilə” geri çağırılması Fransa Milli Assambleyasında ermənipərəst və anti-Azərbaycan ünsürlər tərəfindən yeni qətnamə layihəsi ilə eyni vaxta təsadüf edir. Qətnamə layihəsində rəsmi Paris və Avropa İttifaqı Azərbaycan üzərinə təzyiq artırmağa çağırış edilir. Qətnamənin müəllifləri Fransa Milli Assambleyasındakı Sağ Respublikaçılar fraksiyasının rəhbəri və Fransa-Ermənistan dostluq qrupunun sədri Loran Vokye, eləcə də həmin

dostluq qrupunun sədr müavini Aleksandr Martendir.

Qətnamə layihəsində qeyd olunur ki, Fransa - Ermənistanın dostu, BMT Təhlükəsizlik Şurasının daimi üzvü və Avropa Qonşuluq Siyasətinin həyata keçirilməsində əsas oyunçu kimi - regionda sülhün təmin olunmasına yönəlmiş Ermənistanın səylərinə tarixi və siyasi dəstək verməlidir. Bu kontekstdə, demokratiya, insan haqları, təhlükəsizlik və inkişaf prinsiplərinə əsaslanan Fransa-Ermənistan strateji tərəfdaşlıq sənədinin imzalanmasının vacibliyi vurğulanır. Qətnamə layihəsində Azərbaycan tərəfindən saxlanılan erməni hərbi esirlərin və

digər şəxslərin (əslində terrorçuların - red.) dərhal azad olunması tələbi irəli sürülür. Həmçinin Azərbaycanda bu şəxslər üzərində keçirilən məhkəmə proseslərinin guya “qondarma” olduğu iddia edilir. Sənəddə Azərbaycan dövləti ilə bağlı əsassız iftira da irəli sürülüb.

Onu da demək yerinə düşər ki, Azərbaycan diplomatiyasının son zamanlar müstəmləkəçiliyə qarşı beynəlxalq platformalarda sərgilədiyi prinsipial mövqe, xüsusilə də Fransanın dənizasıırı ərazilərində, o cümlədən Yeni Kaladoniyada baş verən proseslərə dair mövqeyi rəsmi Parisdə ciddi narahatlıq doğurub.

Azərbaycanın bu prosesdə prinsipial və ədalətli mövqe tutması, müstəmləkəçilikdən uzaq olmayan Fransa rəhbərliyini qıcıqlandıran əsas faktorlardan biridir.

Qətnamənin məzmununa gəldikdə isə onun beynəlxalq hüququn fundamental prinsiplərinə tamamilə zidd olduğu tamamilə aydındır. Burada Azərbaycanın suverenliyi, ərazi bütövlüyü və daxili işlərinə qarışmamaq kimi əsas beynəlxalq hüquq prinsipləri kobud şəkildə pozulur. Üstəlik, illərlə Azərbaycan ərazisində separatçı fəaliyyətlərlə məşğul olmuş, qanunsuz qurumları dəstəkləmiş dairələr bu dəfə də eyni tezislərlə çıxış edirlər.

Azad Vətən Partiyasının sədri Akif Nağı “Yeni Müsavat”a bildirdi ki, Fransa Azərbaycana qarşı siyasi oyunlarını yenə də davam etdirir və bu prosesdə ermənilər həmişəki kimi iştirak edirlər: “Ermənilərin başına nə zaman ağır gələcəyi məlum deyil. Onlar başa düşmürlər ki, fransız səfirin azad edilən ərazilərə, Şuşaya səfəri ermənilər üçün nəyisə dəyişmir. Ermənilər ümid edirlər ki, fransız səfir belə Azərbaycan əleyhinə danışa, bu da absurd gözləntidir. Sadəcə, Makron Fransası da siyasətini dəyişmək istəmir. Axı səfirin Qarabağa gedib-gətməməsi ermənilər üçün hansı əhəmiyyət kəsb edir? Bu, mənasız məsələdir. Sadəcə, Fransa gülcünc vəziyyətə düşməmək üçün səfirini Şuşaya göndərdi. Çünki Azərbaycanın mövqeyi ilə hesablaşmaq məcburiyyətindədir. Bu gün hamı bizimlə hesablaşır, eyni tək Fransa səfəri gəlməyəydi, ölkəsi qərəzli görünəcəkdi. Ona görə də səfir Şuşaya getdi. Amma ermənilərin buna reaksiyası yersizdir”.

Partiya sədri vurğuladı ki, Fransa parlamentinin ermənilərin istəyi ilə qətnamə qəbul etməsi isə yalnız onları ovuda bilər: “Bu kağız parçasının başqa heç bir təsiri yoxdur. Eləcə də Fransanın Azərbaycana yeni səfir təyin etməsində onun kimliyi də ermənilər üçün ciddi əhəmiyyət kəsb etməməlidir. Bəlkə də ermənilərin istəyinə uyğun namizəd axtarırlar, amma Azərbaycana kimin səfir gəlməsinin fərqi yoxdur, istənilən halda aqreman veriləcək. Bütün hallarda Fransa başa düşməlidir ki, Azərbaycanla normal münasibətlər qurmalıdır”.

A.Nağı qeyd etdi ki, Fransa Azərbaycanla Ermənistanın sülh danışıqlarını izləməli, bu prizmadan yanaşaraq mövqeyində dəyişiklik etməlidir: “Yelisey sarayı ən azından görməlidir ki, ikitərəfli qaydada sülh danışıqları aparılır. Artıq ABŞ-da belə bir görüş hazırlığı haqda informasiyalar verilir. Fransa qəbul etməlidir ki, qərəzli bəyanatlarla prosesə zərər vurur. Əgər sevdiyi Ermənistanı müdafiə etmək istəyirsə, onda böhtan dolu qətnamələrə son qoymalıdır, erməni lobbisinin hərəkətlərinə uymamalıdır. Həmçinin göndəriləcək yeni səfir münasibətlərin inkişafına təkan verməlidir. Azərbaycanın Fransa ilə problemi yoxdur, amma qarşı tərəf hər zaman düşmənçilik edib. İndi Paris üçün ritorikanı dəyişmək vaxtdır”.

Xatırladaq ki, Fransa ötən ilin aprelində Azərbaycandakı səfirini geri çağırıb. Paris bunun “Azərbaycanın birtərəfli fəaliyyəti, iki ölkə arasında münasibətlərə xələl gətirməsi” ilə bağlı olduğunu iddia etmişdi.

✉ **Emil SALAMOĞLU,**
“Yeni Müsavat”

Rusiya ilə Azərbaycan arasında 7 ay əvvəl AZAL təyyarəsinin vurulmasından sonra başlayan gərginlik davam edir. Müttəfiq kimi görünən iki dövlət arasında qarşıdurmanın qızışdırılmasında "ilk skripka" rolunu Rusiya mediası götürüb.

Əsas olmadan Rusiyadan deportasiya edilən, deputat Azər Badamov "Yeni Müsavat" da bir sıra vacib məqamlara aydınlıq gətirdi: "Rusiya uzun illər Azərbaycan torpaqlarında erməni separatçılarının əli ilə təsir imkanlarını qorumağa çalışdı. Əslində Qarabağa ermənilərin köçürülməsi və orada "Dağlıq Qa-

di. 44 gün ərzində torpaqlarımızda suverenliyimizi təmin etdiyimizə görə Rusiya yenidən məsələyə müdaxilə edərək gündəliyə üçtərəfli sənədin imzalanmasını gətirməklə yenə də Qarabağda separatçıların qalması üçün əsaslar yaratmağa çalışdı. Ona görə də sülhməramlı adı altında ərazilərimizə hərbi kontingenti

layaraq Azərbaycan diasporuna qarşı həbslər eyni ssenarinin tərkib hissəsidir". **Qanunverici orqanın təmsilçisi daha bir vacib məqama da toxundu:** "Xankəndi Azərbaycanın suveren ərazisindəki inzibati ərazidir. Bu şəhərdə Azərbaycan dövlətinin icazəsi olmadan tikilən nə varsa sökmək

Putinə verilən vaxt bitdikdən sonra nə olacaq?

Gələcəkdə Rusiya-Ukrayna müharibəsində dönüş nöqtəsi ola bilər, çünki ABŞ Prezidenti Donald Trampın rusiyalı həmkarı Vladimir Putinə sülh sazişi bağlamaq üçün verdiyi vaxt bitmək üzrədir.

"Teleqraf" xəbər verir ki, bu barədə "Associated Press" (AP) məlumat yayıb. Agentliyin yazdığına görə, Trampın verdiyi vaxtın sakit və nəticəsiz keçməsi də mümkündür.

Nəşr qeyd edir ki, ABŞ liderinin indiyədək olan vədləri, təhdidləri və inandırmaları Kremlin mövqeyini dəyişdirə bilməyib, diplomatik dalan hələ də davam edir. Bu arada, Ukrayna getdikcə daha çox ərazi itirir, baxmayaraq ki, onun müdafiəsinin gözlənilən dağılmasının əlamətləri yoxdur.

Trampın özü də sanksiyaların işə yarayacağına əmin deyil. O, bundan əvvəl demişdi ki, Rusiya sanksiyalardan yayınmaqda kifayət qədər yaxşı olduğunu sübut edib. Kreml özü iddia edir ki, Ukraynaya müdaxilədən sonra tətbiq edilən beynəlxalq sanksiyalar məhdud təsir bağışlayıb.

"Trampın şərhləri yeni sanksiyaların Putini hərəkətə keçməyə məcbur edəcəyinə o qədər də ümidli olmadığını göstərir. İkinci dərəcəli sanksiyalar, həmçinin Vaşinqtonun Rusiya neftini almaqla Kremlin hərbi səylərini maliyyələşdirməkdə ittiham olunan Çin və Hindistanla münasibətlərini çətinləşdirir", - AP vurğulayır.

Yüksək rütbəli amerikalı rəsmilər xəbərdarlıq edirlər ki, sülh danışıqları nəticə verməyə, Birləşmiş Ştatlar münafişinin həlli prosesindən çıxıb.

Putinin özündə də güzəştə getmək istəklərinin heç bir əlaməti yoxdur və Trampın son müddəti yaxınlaşdıqca diplomatik atmosfer qızışır.

Ötən cümə günü Putin Rusiyanın yeni hipersəs raketini "Oreşnik" in xidmətə girdiyini elan edib. Bundan əlavə, Putinin ən yaxın adamlarından biri Dmitri Medvedyev xəbərdarlıq edib ki, Ukraynadakı müharibə Rusiya və ABŞ-ı silahlı qarşıdurmaya sövq edə bilər.

"Putin bütün müharibə boyu eyni mesajı təkrarlayıb: o, yalnız öz şərtləri ilə razılaşmanı qəbul edəcək və bu şərtlər yerinə yetirilənə qədər mübarizəni davam etdirəcək", - məqalədə qeyd edilir.

Xatırladaq ki, ABŞ Prezidenti Donald Trampın Putinə verdiyi vaxt avqustun 8-də başa çatır. Kreml müharibəni dayandırmağa razı olmasa, Tramp Rusiya neftini almağa davam edən istənilən ölkədən idxala 100 faizlik rüsum tətbiq edəcəyinə söz verib.

sübut etdilər ki, Rusiya üçün dostluq və müttəfiqlik anlayışı yoxdur. Rusiya terrorizmə, separatizmə və işğala meyilli və bu istiqamətdə işlər çevirən, dəstək verən ölkə halına gətirilib. Bu səbəbdən, Ukrayna cəbhəsində Rusiyanın başına gətirilənlər və Rusiyanın zəifləyərək əldən düşmüş vəziyyətə gəlməsi hər kəs üçün vazkəçilməz dilekdir. Bu da Rusiyanın qeyri-səmimi siyasətindən və hər kəsə qurduğu düşmən mövqeyi ilə bağlı bir durumdur. Nikita Mixalkov, Zatulın, Solovyov kimi Kreml nüvəçilərinin işi-peşəsi bundan ibarət olub və bundan sonra da dağılana qədər belə davam edəcək. Azərbaycan inkişaf etdikcə, regionda və dünyada söz sahibinə çevrildikcə bunlar daha çox məyus olacaqlar".

□ **Cavanşir ABBASLI,**
"Yeni Müsavat"

Rusiyanın "üç meymun" siyasəti: görmür, eşitmir...

Kremlin iki ölkə münasibətlərinə reaksiyası o deməkdir ki, bu gərginlik hələ uzun müddət davam edə bilər

Avqustun 1-də yayımlanan "Besoqon TV" verilişinin yeni buraxılışında məşhur rusiyalı rejissor Nikita Mixalkov açıq şəkildə Azərbaycana qarşı təbliğat xarakterli hücumlar edib. Bellidir ki, son illər Mixalkov Kremlin ideoloji gündəminə xidmət edən əsas simalardan birinə çevrilib. O, verilişinin son buraxılışında Azərbaycanı "nankor" postsovet respublikası kimi təqdim edərək ölkə haqqında bir sıra yalan və təhrif olunmuş ifadələr səsləndirib. O cümlədən süjetdə AZAL-a məxsus mülki təyyarənin Rusiya ərazisi üzərində vurulması ilə bağlı insident, Yekaterinburqda azərbaycanlılara qarşı zorakılıq halları xatırladılır, rəsmi Moskvanın heç bir məsuliyyət daşmadığı vurğulanır. Bundan başqa, Azərbaycan Prezidentinin ünvanına təhqiramiz ifadələr səsləndirilib, Şuşa media forumu ilə bağlı məlumatlar kontekstdən çıxarılıb. Mixalkovun çıxışı Kremlin informasiya siyasətinin ümumi xəttini əks etdirir və məqsədyönlü şəkildə azərbaycanofobiyanın səpilməsindən xəbər verir ki, bu da iki ölkə arasında münasibətlərdə yalnız gərginliyi artırır.

Kreml bu hadisələri "üç meymun"u oynayaraq, görmədən gəlirsə, bu o deməkdir ki, gərginlik hələ uzun müddət davam edə bilər.

Bu ilin mayında heç bir

rəhbərlik adında bir qara yaranın yaradılmasında məqsədləri Azərbaycanı erməni separatizmi kartı üzərindən təzyiq altında saxlamaq olub. Sovetlər dağılanda Rusiyanın ssenarisi ilə ərazilərimiz işğal olundu və həmin ərazilərimizdə dini, tarixi, mədəni irsimizi sildilər. Amma yenə də heç nə olmamış kimi qəbul olunurdu və ermənilərə güldən ağır söz deyilmirdi. Azərbaycanın ərazi bütövlüyü BMT-də qəbul olunduğundan ərazi bütövlüyünün təmin olunması ilə bağlı məsələni beynəlxalq platformalarda çağırışlarla global gündəliyə çıxartdıqdan sonra ATƏT-in Minsk Qrupu yaradıldı və bu təsisat guya ki, BMT TŞ-nin qətnamələrinin icra edilməsinə kömək etməli idi. Əksinə, burada təmsil olunan hər üç dövlət eyni məqsəd ətrafında birləşmişdi. Əsas məqsəd Azərbaycan xalqını işğalla barışdırmaq və münafişini əbədi olaraq dondurmaq idi. Prezident İlham Əliyev bütün tribunallardan xalqımızın işğalla barışmaya çağırını və münafişinin hərbi siyasəti ilə həll olunmalı olduğunu bildirdi. Nəhayət, 27 sentyabr 2020-ci ildə münafişinin həllində heç kimin gözəlmədiyi yeni bir səhifə açıldı. Azərbaycan Ordusu 44 gündə öz ərazilərini döyüş meydanında işğalçılardan azad et-

gətirərək erməniləri yenidən silahlandırmağa və onların mövqelərini möhkəmlətməyə başladı. Həm də Azərbaycanın suveren ərazilərində dövlətimizin icazəsi olmadan özbaşına ayvazovskilərin büstlərini ucaltmağa və binalar tikib yenidən kök salmağa çalışdılar.

Amma dövlət başçımızın uğurlu siyasəti qarşısında erməni separatizminin heç bir mövqeyi dözmədi və özləri öz xahişləri ilə ərazilərimizdən çıxmaq üçün təhlükəli yol istədilər. Azərbaycan ermənilərə heç bir yerə getməyə ehtiyacın olmadığını və vətəndaşlığımızı qəbul edib orada qalmalarını təklif etdi. Lakin onlar təklifimizi rədd edərək Ermənistanı köçdülər. Yaxşı ki, özlərinin xahişi ilə rədd oldular. Ermənisi qalan Rusiyanın sülhsüz məramı da ərazilərimizdən çıxmağa məcbur oldular. Yeni Rusiya uzun illər ssenarisinin pozulmasının qəzəbini hansısa yollarla Azərbaycandan çıxmalı idi. Bu da AZAL-a məxsus sərnişin təyyarəsi ilə başladı. Fevral ayında media orqanlarımızın saytlarına kibernetik hücumlar, may ayında mənim - Milli Məclisin deputatının heç bir əsas olmadan deport edilməsi və sonradan Yekaterinburqdan baş-

təbii ki, haqqımızdır. Nəinki Ayvazovskinin büstü, "Bizim dağlar" və separatçılığın nişanəsi olan bütün digər tikililər sökülməlidir. Bunun Rusiyaya heç bir aidiyyəti yoxdur. Azərbaycanın öz ərazilərində suverenliyinin təmin edilməsinə qəzəbi soyumayan Rusiya dövləti indi də media resurslarına, mixalkovlara, şvidkovlara Azərbaycana hücum etmək əmri verib. Təbii ki, belə ssenarilər Azərbaycanı qarşı işləməz. Rusiya dövləti yaxşı olardı ki, Azərbaycana təzyiq göstərmək niyyətindən əl çəksin və ən azından qonşuluq münasibətlərinə hörmətlə yanaşaraq yaranmış yeni realığı qəbul etsin".

Politoloq Çingiz Şahbazi isə hesab edir ki, Azərbaycanın gücü artdıqca bunu istəməyənlər daha çox məyus olacaqlar: "Rusiya və Azərbaycan arasında hazırda baş verənlər əslində Azərbaycan tərəfinin məlum AZAL şirkətinə aid təyyarəmizin Rusiya səmasında bilərəkdən vurulmasından sonrakı təkid, duruşu və tələbləri əsasında qürub etməyə başladı və daha sonra isə Rusiyanın siyasi hakimiyyətinin dırnaqarası siyasətçiləri, jurnalistləri və hökumət təmsilçilərinin, hər zaman olduğu kimi, ağıllarına gələni danışmaqla, mesajlar göndərməklə, Azərbaycanın Rusiyanın qarşısında sərgilədiyi cəsarətli mövqeyi əsassız şəkildə tənqid və qeyri-etik şəkildə təhqir kampaniyası halına gətirməklə guya cavab verməklə məşğuldurlar. Azərbaycana qarşı ağızlarına gələni danışmaqla, tək qarşı tərəfi qıcıqlandırmağa, qorxutmağa nail olmağa müyəssər olsunlar və Kremlin bütün dövrlərdə olduğu kimi, həyata keçirdiyi cinayət dolu siyasətini və bu siyasətin nəticəsində həyata keçirilən cirkın planlarını ört-basdır etməklə bir daha

Pakistan Hərbi Dəniz Qüvvələrinin Ali Baş Komandanı, Admiral Navid Əsrəf Bakıya gəlib. Azərbaycan Ordusunun Baş Qərargah rəisi, general-polkovnik Kərim Vəliyev onunla görüşdə ikitərəfli hərbi əməkdaşlığın yüksək səviyyədə inkişaf etdiyini vurğulayıb. N.Əsrəf qarşılıqlı səfərlərin hərbi əməkdaşlığın inkişafına müsbət töhfə verəcəyinə əminliyini bildirib.

Qeyd edək ki, Pakistan Hərbi Dəniz Qüvvələrinə donanma, dəniz aviasiyası, dəniz piyadaları, xüsusi təyinatlı birləşmələr və bölmələr daxildir.

Bu dövlətlərin donanmaları 1947-ci ilin avqustunda Hindistanın Hindistan və Pakistana bölünməsindən sonra meydana çıxdı. Birincisi, keçmiş Britaniya Kral Donanmasının bölgədəki gəmilərinin əksəriyyətini qəbul etdi. Lakin gəmilərin və şəxsi heyətin bir hissəsi Pakistana gedib.

Uzun müddət Pakistan Hərbi Dəniz Qüvvələrinin əsas döyüş arsenalı Britaniya gəmiləri idi. Xüsusilə yüngül kreyser, esmineslər və frəqatlar. İngiltərədən alınan son gəmilər Amazon sinifli frəqatlar olub, onlardan altısı 1990-cı illərin əvvəllərində Pakistan tərəfindən qəbul edilib. İndi onlar istismardan çıxarılıb. Pakistan ABŞ Hərbi Dəniz Qüvvələrindən də gəmilər alıb. Hazırda donanmaya "Alamgir" adlı "Oliver H. Perry" sinifli frəqatı daxildir.

Lakin 21-ci əsrin əvvəllərində Pakistan öz Hərbi Dəniz Qüvvələrinin tikintisini əvvəlcə Çinlə, sonra isə Türkiyə ilə əməkdaşlığa yönləndirdi. Çinlə əməkdaşlıq donanmaya 054A/P Tugril frəqatlarının əlavə edilməsi ilə nəticələndi - dörd belə döyüş bölməsi 2022-2023-cü illərdə xidmətə girdi.

Uzunluğu 134 m olan bu gəmilər 4200 ton yerdəyişmə qabiliyyətinə malikdir və müxtəlif raket silahları, o cümlədən YJ-12 gəmi əleyhinə raketləri və HQ-16 zenit raketləri, həmçinin sualtı qayıq əleyhinə silahlar daşıyır. Pakistan hazırda bu frəqatların göyertəsində yerləşdirilə bilən P282 gə-

mi/quru hücum əleyhinə ballistik raket hazırlayır.

Bundan əlavə, Çindən F-22P layihəsinin dörd "Zülfikar" frəqatı alınıb. Pakistan güclü donanma qurmur. Pakistan sualtı qüvvələrin inkişafına diqqət yetirilir. Hələ 2012-ci ildə Pakistan 2028-ci ildə donanmaya mümkün təhvil verilməklə öz nüvə sualtı qayığını tikmək planlarını açıqlamışdı. Lakin o vaxtdan bu yana layihə ilə bağlı heç bir xəbər çıxmadı.

90B sualtı qayığı 1990-cı illərdə Fransadan sifariş edilib. Onlardan ilk ikisi Türkiyədə modernləşdirilib və havadan asılı olmayan hərəkətverici qurğu ilə təchiz edilib.

Pakistan dənizçiləri 1971-ci ildə Hindistan-Pakistan müharibəsi zamanı bacarıqlı döyüşçü olduqlarını sübut etdilər. 9 dekabr 1971-ci il döyüşləri zamanı Hanqor sualtı qayığı İngiltərə istehsalı olan sualtı qayıq əleyhinə gəmisi Kukrini batırdı və bu, İkinci Dünya müharibəsindən sonra sualtı qayığın ilk qələbəsi oldu.

Ümumiyyətlə, Pakistan Hərbi Dəniz Qüvvələri gəmilərin və sualtı qayıqların yaşı baxımından nisbətən gənc donanmadır, lakin dinamik inkişaf edir. Pakistanın nüvə dövləti olduğunu nəzərə alsaq, donanmanın öz dizaynında nüvə başlıqlarına malik raketlərlə silahlanması mümkündür. Xəzərdə bu günlərdə İranla birgə təlimlər keçirib ki, bu, Rusiyanın Xəzəryanı dövlətlərə təhdidi kimi qiymətləndirilir.

Pakistanla bu HHQ yöndə əməkdaşlıq niyə vacibdir?

Hərbi ekspert Səxavət Məmməd "Yeni Müsavat"a bildirdi ki, Xəzər dənizində ən güclü hərbi donanma Ru-

Xəzərdən təhlükə artınca pakistanlı admiral Bakıya gəldi

Ekspert: "Azərbaycanın hərbi gəmilərinin yenilənməyə ehtiyacı var"

siyaya məxsusdur: "İran Xəzərdə ciddi hərbi güc saxlamır. İranın suda əsas gücü Körfezdədir. Cənub qonşumuz yalnız Xəzərdə katerlər saxlayır. Ancaq ehtiyac olduqda İran dəmir yolu xətti ilə qısa zamanda Xəzərə döyüş gəmiləri gətirə bilər. Qazaxıstan və Türkmənistan Xəzərdəki hərbi gücünü yeniləyib. Düzdür, Rusiya Qazaxıstanın tam şəkildə döyüş gəmilərini yeniləməsinə imkan vermədi. Ancaq Türkmənistan Türkiyə şirkətləri vasitəsilə yeni gəmilər inşa edib. Azərbaycanın da Xəzərdə hərbi donan-

ması mövcuddur. Ancaq Azərbaycan döyüş gəmiləri və onların üzərindəki raketlər 1960-70-ci illərin texnologiyasıdır. Azərbaycanın yenilənməyə ehtiyacı olan iki sahəsi var idi. Bunlardan biri hərbi təyyarələr, ikincisi isə hərbi gəmilərdir. Azərbaycan Pakistanla sifariş verdiyi 40 ədəd "JF-17" döyüş təyyarələri ilə aviaparkını yeniləmiş oldu. Ancaq hərbi gəmilər sahəsi hələ də növbəsini gözləyir. Hesab edirik ki, Azərbaycan özü üçün birinci növbədə prioritet sahə kimi hərbi təyyarələri gö-

türmüşdü. Bunun məntiqli olduğunu düşünürəm. Çünki Azərbaycanın problemi olduğu ölkə Ermənistandır. Ermənistanla isə yalnız quru sərhədimiz mövcuddur. Ona görə də öncə rəsmi Bakı hərbi təyyarələri almağa üstünlük verdi. Uzun illərdir ki, Azərbaycana hərbi gəmilərin inşası barədə təkliflər olunur. Bir sahədə Türkiyə, İtaliya, Fransa şirkətlərinin layihələri olub. Hərbi gəmilərin inşası həm çox bahalı, həm də vaxt alan bir məsələdir. Bundan əlavə, Rusiyanın Xəzərdəki hegemonluğu nəzərə

alınır. Hətta Rusiya donanma məsələsində digər ölkələrin yenilənmələr etməsinə mane olur desək də, səhv etmiş olmaq".

Hərbi ekspert bir vacib məsələyə də toxundu: "Pakistanla Azərbaycan strateji müttefiqdir. Azərbaycan əgər döyüş təyyarələrini Pakistandan alıbsa, gəmi inşasını da Pakistana həvalə edə bilər. Ancaq Pakistan bu sahədə dünyanın ən yaxşılarından sayılır. Xəzər dənizinin hərbişəkilənməsi heç bir ölkənin marağına uyğun deyil. Ötən ilin sonundan başlayaraq Rusiya Xəzər dənizində təhdidlərin ola biləcəyini iddia etməyə başlayıb. Nəzərə alsaq ki, "Bir kəmə - bir yol" layihəsi Xəzəri keçərək Azərbaycanın quru torpaqlarına gətəcək. Yeni beynəlxalq tranzitdə Xəzərin əhəmiyyəti artacaq. Zəngəzur dəhlizinin idarəçiliyi və mühafizəsi əgər ABŞ şirkətinə verilsə, Rusiya və İran mütləq şəkildə Xəzər dənizində maneçilik törətməyə çalışacaq. Xəzər qapalı olduğu üçün kənarın müdaxilə etmək mümkün deyil. Rusiyanın isə Xəzərdəki gücünün qarşısına indiki məqamda güc qoymaq qüvvələr nisbətən baxsaq, mümkün görünür".

□ **Cavanşir ABBASLI,**
"Yeni Müsavat"

Avqustun 5-i Azərbaycan Hərbi Dəniz Donanması Günü kimi qeyd edilir. Azərbaycanın Hərbi Dəniz Qüvvələri 1919-cu ilin avqustunda ingilislər Azərbaycanı tərk etdikdən sonra formalaşmağa başlayıb. Bu vaxta qədər Xəzər dənizinin qərb sahillərində müdafiəni ingilis hərbi gəmiləri təşkil edib. 1919-cu ilin sonlarında Baş Qərargahın nəzdində 6 ştat vahidindən ibarət xüsusi hərbi dəniz şöbəsi yaradıldı.

Ümumilikdə Azərbaycan Xəzər hərbi donanmasının tərkibində 75, 100 və 120 mm çaplı toplaqla silahlanmış iki kanon gəmisi - "Ərdahan" və "Kars", "Astrabad", "Göytəpə", "Araz", "Nargen" xidməti və köməkçi gəmiləri, "Oryol" nəqliyyat gəmisi, silahlı "Puşkin" paraxodu, həmçinin lazımi qədər kater var idi.

Hərbi donanma üçün kadrların hazırlanması məqsədilə Bakı Dəniz Aviasiyası məktəbinin bazasında Xüsusi hərbi-dəniz aviasiyası məktəbi, 1919-cu ilin oktyabrın 14-də isə dəniz aviasiyası dəstəsi yaradıldı. Texniki təminatın yaxşılaşdırılması məqsədilə Paris sülh konfransına təqdim olunmuş memorandumda donanmanın sualtı qayıqları, lazımi qədər mermi ehtiyatları və digər zəruri vəsaitlərlə təmin olunmasına köməklik olunması ilə bağlı müraciət olunmuş, 6 sualtı qayıq, müxtəlif tipli döyüş katerləri, dəniz artilleriya silahları sifariş olunmuşdu. 1920-ci ildə Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin süqutu ilə əlaqədar güclü hərbi donanmanın yara-

dılması mümkün olmadı.

Yenidən müstəqillik əldə etdikdən sonra Azərbaycan Respublikası Parlamentinin 9 oktyabr 1991-ci ildə qəbul etdiyi "Azərbaycan Respublikası Silahlı Qüvvələri haqqında" Qanuna əsasən Silahlı Qüvvələrin tərkib hissəsi kimi Hərbi Dəniz Qüvvələrinin yaranmasının hüquqi bazası müəyyən olundu. Sabiq SSRİ dövləti tərkibində olan müstəqilliyini əldə etmiş Rusiya, Qazaxıstan, Türkmənistan və Azərbaycan Xəzəryanı dövlətləri arasında əldə olunan razılığa görə Azərbaycan onun ərazisində yerləşən sabiq Xəzər hərbi donanmasının bütün bazalarına və 25% hərbi gəmilərinə sahib oldu. 26 iyul 1992-ci ildə "Bakılı" gözetçi gəmisində ilk dəfə olaraq müstəqil Azərbaycanın üçrəngli dövlət bayrağı qaldırıldı və Azərbaycan öz Hərbi Dəniz Qüvvələrini yaratmağa başladı.

İlk mərhələdə Hərbi Dəniz Qüvvələrinə müxtəlif tipli gəmilərlə komplektləşdirilmiş beş divizion və sahil bölmələri daxil oldu. Müdafiə Nazirliyinin tabeliyində olan Hərbi Də-

Hərbi Dəniz Qüvvələri daha da güclənir

2000-ci ildən bütün gəmilərdə HDQ-nin bayrağı qaldırılıb

niz Qüvvələri Xəzər dənizində Azərbaycan Respublikasının milli maraqlarının qorunması və təhlükəsiz iqtisadi fəaliyyət üçün əlverişli əməliyyat şəraitinin saxlanmasını, Xəzər dənizinin Azərbaycan Respublikasına mənsub bölməsində enerji infrastrukturuna, üzmə vasitələrinin hərəkətinə nəzarəti və onların təhlükəsizliyinin təmin edilməsini, naviqasiya, hidroqrafiya və hidrometeorologiya təminatını həyata keçirir. Xəzər hövzəsində yerləşən müşahidə postları və marşrutların fəaliyyəti bərpa olunmağa başlandı. 4 noyabr 1997-ci il tarixli "Azərbaycan Respublikasının Hərbi Dəniz Bayraqları haqqında" Qanuna əsasən hərbi və köməkçi gəmilərdə qaldırılan bayraqlar haqqında əsasnamə qəbul edildi. 7 avqust 2000-ci ildən etibarən Hərbi Dəniz Qüvvələrinin bütün gəmilərində Hərbi Dəniz Qüvvələrinin bayrağı qaldırıldı.

Keçmiş SSRİ-nin HDD-nin

qırmızı bayraqlı Xəzər Donanmasının Bakı və Moskva arasında bölünməsi 1992-ci ildə həyata keçirilib. Hərbi gəmilərin Azərbaycanın balansına qəbul edilməsində HDQ-nin keçmiş komandanı, kontr-admiral Rafik Əsgərov mühüm rol oynayıb. O vaxt Rusiya müəyyən bəhanələrlə Bakı bazasında yerləşmiş müasir gəmiləri açıq dənizə çıxararaq Məhəqalaya aparıb və hələ də geri qaytarmayıb.

HDQ tərkibinə su rayonu-

nun mühafizəsi divizionu, desant gəmiləri divizionu, tral divizionu, axtarış-xilasetmə gəmiləri divizionu, təlim gəmiləri divizionu daxil olan əsasən suüstü gəmilər briqadasından ibarətdir. Bundan başqa, yardımçı gəmilər dəstəsi və Dövlət Sərhəd Xidmətinin Sahil Mühafizə briqadası da mövcuddur. Bu briqadaya ABŞ-ın Sərhəd Mühafizəsi 2001-ci ildə "S-201" patrul kateri və 48 futluq 3 patrul kateri bağışlayıb.

Dövlət Sərhəd Xidmətinin Sahil Mühafizəsi Azərbaycan Respublikasının dövlət sərhədinin mühafizəsini həyata keçirir, qanunvericilikdə nəzərdə tutulmuş səlahiyyətləri daxilində sərhəd münasibətlərinin nizama salınması üçün tədbirlər görür, sərhəd rejimi və üzmə vasitələrinin hərəkətinə nəzarəti və onların təhlükəsizliyini, habelə Xəzər dənizinin Azərbaycan Respublikasına mənsub hissəsində neft-qaz platformaları və onların infrastruktur obyektlərinin təhlükəsizliyini təmin edir.

□ **"Yeni Müsavat"**

Zəngəzur dəhlizi: üç cəbhənin açarı

İlham Əliyev Xəzər, Avropa və Asiyayı birləşdirən marşrutların memarıdır

Bir çox liderlərin siyasəti şouya, qərarları isə piar kampaniyasına çevirdiyi dünyada Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev tamam fərqli yanaşma nümayiş etdirir. Onun stratejiyisi kameralar üçün deyil, real hərəkətlərlə dəstəklənən aydın hesablamadır. Və buna görə də bu gün Qafqazda, Orta Asiyada, hətta Avropada Bakı haqqında hörmət və ehtiyatla danışılır. İnsanlar “Trump körpüsü”, “ABŞ nəzarəti” və özəl hərbi şirkətlərin iştirakından danışmağa başlayanda Əliyev başqasının ssenarisinə çevrilmədi. Bir çox regional siyasətçilərdən

Rusiya vasitəsilə - Moskvanın tam nəzarəti altında olan boru kəmərləri və nəqliyyat marşrutları vasitəsilə və Çin vasitəsilə - “Bir kəmə - bir yol” təşəbbüsü çərçivəsində, burada Pekin qiymətləri, müqavilə şərtlərini dikte edir və kvotaları paylayır. Bu ikili asılılıq Mərkəzi Asiya ölkələrini vəziyyətin girovuna çevirir: onların alıcıları sərbəst seçmək imkanları yoxdur, bu isə o deməkdir ki, onların qiymətləri dikte etmək rıçaqları yoxdur. Moskva və Pekin bunu mükəmməl başa düşür və bundan məharətlə istifadə edir. Və burada Bakı və Zəngə-

zur dəhlizi səhnəyə daxil olur. Azərbaycandan Türkiyəyə, oradan da Avropa Birliyinə birbaşa enerji arteriyası Rusiya və Çinin monopoliyasını qırır. İndi Qazaxıstan nefti və Türkmənistan qazı Aİ-yə vasitəçilərsiz, sabit boru kəməri vasitəsilə, nəqlətmə sxemlərindən və siyasi blokada riskindən yan keçməklə daxil ola biləcək. Bu, Bakını Mərkəzi Asiya və Avropaya əsas qapısına çevirir. Qazaxıstan və Türkmənistan üçün bu, qiymət diktesindən azad olmaq deməkdir. Qaz və nefti ucuz qiymətə Çin və ya Rusiyaya satmaq əvəzinə, Avropa və Asiya bazarları arasında seçim edərək bazar-

neft tədarükü indi məhz Bakıdan keçəcək. Zəngəzur dəhlizi Azərbaycanı regional oyunçudan mərkəzi enerji qovşağına çevirir, onun vasitəsilə Mərkəzi Asiyanın iqtisadi taleyi və Avropanın enerji təhlükəsizliyi müəyyən olacaq. Xarici oyunçuların ardınca gedən liderlərdən fərqli olaraq, Əliyev Azərbaycanın sabitliyinin sütunu olduğu bir sistem qurur. Avropa üçün bu, enerji təhlükəsizliyidir. Mərkəzi Asiya üçün bu, logistik alternativdir. Türkiyə üçün bu, strateji bir körpüdür. Çin və ABŞ üçün bu, gözdə tutulmuş bilməyən amildir. İlham Əliyev kortəbii hərəkət etmir, təcrübəli şahmatçı kimi gediləri illər öncədən hesablayır. O anlayır ki, Zəngəzur dəhlizinə nəzarət təkə iqtisadiyyat deyil, həm də dünyanın ən böyük oyunçuları ilə bərabər şəraitdə dialoqa imkan verən siyasətlə bağlıdır. Məhz buna görə də bu gün bəzi ölkələrin mübahisə etdiyi, digərlərinin isə Vaşinqton və ya Brüsseldən siqnal gözlədiyi bir vaxtda Bakı artıq yeni reallığı formalaşdırır. Və bu reallıqda İlham Əliyev təkə Azərbaycan Prezidenti deyil. O, Xəzər, Avropa və Asiyayı birləşdirən marşrutların memarıdır.

□ **Zerkalo.az**

Xankəndinin Baş planını məşhur Britaniya şirkəti hazırlayır

Şəhərdə 44 metr hündürlükdə “Zəfər Tağı”, universitet şəhərciyi tikilir

“Xankəndi və ətraf rayonlarda söküntü, bərpa və abadlıq işləri geniş vüsət alıb”. Bu sözləri Modern.az-a açıqlamasında Xankəndi şəhərində, Ağdərə və Xocalı rayonlarında Bərpa, Tikinti və İdarəetmə Xidmətinin ictimaiyyətlə əlaqələr şöbəsinin müdiri Afət Telmanqızı bildirib.

O qeyd edib ki, 30 ildən artıq işğal altında qalan Xankəndi şəhərində ermənilər tərəfindən çoxlu sayda özbaşına və qanunsuz tikinti işləri aparılıb: “Bu pərakəndə tikintilər şəhərin memarlıq üslubuna ciddi zərər vurub. Azərbaycanın memarlıq ənənələrinə uyğun olmayan bu tikintilərin ekseriyyəti həm də tikinti normalarına cavab verməyəcək dərəcədə keyfiyyətsiz şəkildə inşa olunub. Məhz bu səbəbdən hazırda həmin tikintilər sökülür”.

Afət Telmanqızı vurğulayıb ki, Qarabağ Universiteti ətrafında da geniş ərazidə söküntü işləri aparılır: “Universitetin yerləşdiyi ərazidə böyük şəhərcik salınır. Tikinti normalarına cavab verən binalar saxlanılır, digərləri isə sökülür”.

O bildirib ki, Xankəndi şəhərində yerləşən, yerli əhəmiyyətli mədəniyyət abidəsi sayılan Maksim Qorki adına Xankəndi Dövlət Dram Teatrının bi-

nasının bərpasına da başlanılıb: “Qeyd edim ki, bu teatr binası 1932-ci ildə tikilərək istifadəyə verilib. 1949-cu ildə isə onun konstruksiyasına müəyyən əlavələr olunub. Sənət ocağı XX əsrin memarlıq abidəsi kimi Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2001-ci il 2 avqust tarixli, 132 nömrəli qərarı ilə “Yerli əhəmiyyətli daşınmaz tarix və mədəniyyət abidələrinin siyahısına”na daxil edilib”.

Afət Telmanqızı Xankəndidə əhalinin istirahəti və şəhər estetikasının bərpası məqsədilə aparılan digər işlər barədə də məlumat verib: “Hazırda şəhərdə “Zəfər parkı”, “Zəfər muzeyi” və “Mədəniyyət mərkəzi”nin yaradılması istiqamətində işlər davam etdirilir. Parkın təməli bu ilin fevralında Prezident İlham Əliyev tərəfindən qoyulub. Zəfər parkında işlər yüksək tempdə gedir. Əraziyə işğal dövründə tikinti normalarına zidd inşa edilən və istismara yararsız vəziyyətdə olan bir sıra tikililər artıq sökülüb”.

Afət Telmanqızının sözlərinə görə, parkın mərkəzində qələbəmizin rəmzi olan “Zəfər Tağı” inşa edilir: “Bu abidənin hündürlüyü Vətən müharibəsinin günlərinin sayına uyğun olaraq 44 metr olacaq. Tağın üst hissəsində şəhərə baxış üçün xüsusi meydança yaradılır. Ziyarətçilərin, o cümlədən yaşlılar və fiziki məhdudiyyətli şəxslərin rahat qalxması üçün liftlərin quraşdırılması nəzərdə tutulur.

Zəfər Tağına doğru 44 rəmzi pilləkən salınacaq. Hər bir pilləkəndə Vətən müharibəsində azad edilən yaşayış məntəqələrinin adı və həmin günlə bağlı məlumat əks olu-

nacaq. Layihəyə əsasən, parkda geniş yaşıllıq zolaqları salınır. Mövcud ağaclar qorunur, əlavə olaraq 300-dən çox ağac və 9 mindən çox dekorativ kol əkilib”.

Xidmət rəsmisi əlavə edib ki, Xankəndi şəhər stadionu da yenidən qurulur. Həmçinin əhalinin geri dönüşü, şəhər infrastrukturunun müasirləşdirilməsi istiqamətində də genişmiqyaslı layihələr icra olunur: “Bu məqsədlə Prezident İlham Əliyev tərəfindən bir sıra mühüm sərəncamlar imzalanıb və yaşayış məntəqələrinin maliyyələşməsi təmin olunub”.

Afət Telmanqızı həmçinin Prezident İlham Əliyevin bu il iyulun 3-də Xankəndi-Şuşa kanat yolunun inşası üçün nəzərdə tutulan əraziyə baxış keçirdiyini də xatırladı: “Dövlət başçısına layihənin texniki göstəriciləri barədə məlumat verilib. Bildirilib ki, bu kanat yolunun uzunluğu təxminən 6 min metr, Xankəndidəki başlanğıc nöqtəsi 844 metr, Şuşada isə 1317 metr yüksəklikdə yerləşəcək. Kanat yolu vasitəsilə hərəkət 13 dəqiqə davam edəcək, sürət isə saniyədə 8 metr olacaq”.

“Bu layihənin icrası həm turizmin inkişafına təkan verəcək, həm də Xankəndi ilə Şuşa arasında rahat nəqliyyat əlaqəsi yaradacaq. Hazırda layihənin texniki detalları üzərində aidiyyəti qurumlarla birgə iş aparılır”.

Sonda o qeyd edib ki, şəhərin gələcək inkişafı üçün dünyaca nüfuzlu “Chapman Taylor” şirkəti tərəfindən Xankəndi şəhərinin Baş planının hazırlanması istiqamətində işlər davam etdirilir.

□ **“Yeni Müsavat”**

Bakının mərkəzindəki Ayvazovski

Zamin Hacı
 zaminhaci@gmail.com

● ● nə bir milli məsələ haqda. Xankəndidə İvan Ayvazovskiyyə qoyulan heykəlin sökülməsi son çağların əsas diskussiya mövzularından biridir. Rusiya, o cümlədən şovinist Ermənistan nümayəndələri bundan Azərbaycan əleyhinə istifadə etməyə çalışırlar, deyirlər guya biz erməni sənətini sevmirik, ona qarşı faşist münasibət bəsləmişik və sairə. Bunun ağ yalan olmasını sübut etməyə ehtiyac yoxdur. Azərbaycanlıların, türklərin tarixən ermənilərlə hər hansı düşmənçiliyi yox idi, ta araya rus imperiyası girib nifaq salana qədər.

O cümlədən bu necə düşmənçilikdir ki, ermənilər Bakının ən yaxşı məhəllələrində yaşayırlar, neftdən milyonlar qazanırdılar? 26 Bakı komissarı içində erməni Şaumyan yeganə şəxs idi ki, Sovet Azərbaycanında adına 1 yox, 2 yox, düz 3 yaşayış məntəqəsi qoymuşduq: Bakının Şaumyan rayonu, Şaumyan kənd rayonu və Stepanakert.

Mədəni sferada da "Əsli və Kərəm" dastanından Nərimanovun "Bahadır və Sona" əsərinə qədər çoxlu eşq-məhəbbət nümunələri yaranmışdı. Erməni aşiq Sayat Nova üç dildə - erməni, türk, gürcü dillərində yazıb-yaradırdı. Mirzə Cəlilin "Kamança" pyesində Qəhrəman yüzbaşının erməni sənətçiyə münasibəti isə, mənəcə, milli mövzunun zirvələrindən biridir, dünya miqyaslı tanıtıma layiqdir.

Ancaq mövzu Ayvazovskidirsə, burada da bizim dilimiz uzundur. Heykəl-zad boş şeydir, sənətkar əsərlərinə qoyulan hörmətlə yaşadırlar və hazırda bizim Milli İncəsənət Muzeyində, Bakının düz ortasında Ayvazovskinin 3 əsəri nümayiş etdirilir. Bunlar "Meşə yolu", "Dneprdə gecə" və "Fırtınada gəmi" rəsmləridir.

"Fırtınada gəmi" tablosunun tarixçəsi xüsusilə maraqlıdır, çünki onu rəssama Hacı Zeynalabdin Tağıyev şəxsən sifariş vermiş, pulunu ödəyərək almışdır və Sovet hökuməti gəlib ələ keçirənə qədər Tağıyevin əsas mülkündə, indi Azərbaycan Tarix Muzeyi yerləşən binada divardan asılmışdı. Hazırda rəsmnin orijinalı İncəsənət Muzeyində, sahibinə hörmət əlaməti kimi, surəti də yenə Tarix Muzeyində sərgilənir.

Osmanlı sultanları da erməni Ayvazovskiyyə hörmətlə yanaşıblar. Sultan Əbdüləziz 1870-ci illərdə onu sarayına əziz qonaq kimi buraxmış, azı 30 tablo sifariş verib, yaxşı ənamla yollamışdı. Türkün "erməni düşmənçiliyi" belə olur?

Sizə bəlkə maraqlı olmaz, şəxsən mən Ayvazovskinin rəssam kimi heç sevmirəm, onun dəniz mövzusunda konveyer üsuluyla buraxdığı, bir-birinin kopyası olan rəsmlərini kitç, şablon, qurama və saxta sayıram (bəlkə də bədbəxt rəssam ermənilərin "dənizdən dənizə Ermənistan" xülyasının təsiri, altşüurda buraxdığı izlərlə dəniz temasının - buna marina deyirlər - dəliyə düşmüşdür). Məsələn, təsəvvür edin, İvan müəllim marina üslubunda nə az, nə çox, düz 6 min rəsm çəkibdir! Altı min dəfə eyni dalğanın şəklini çəkmək əzabkeşlik əlamətidir yəqin. Ancaq, əlbəttə, dünya incəsənəti mənim zövqümlə formalaşmış, sevinclər olduqca, rəsm yaşayacaqdır.

Yaxşı yadıma düşdü, dahi rus yazıçısı Anton Çexov Ayvazovski ilə görüşündə onun necə dar düşüncəli olmasını bir cümlə ilə ifadə edib: "Ömrü boyu heç bir kitab oxumayıb". Hətta Ayvazovski bizim bəzi blogger və mənislər fason, kitab oxumadığı ilə qürur duyurmuş, Çexova deyib ki, mənim hər şey barədə öz rəyim varsa, kitab oxumaq nəyimə lazımdır.

Təsəvvür edin. Zırmalığa və səfehliyə bu cür bəzəkli don geyindirmək özü də bir bacarıqdır. Milli cahillərimiz üçün yaxşı aforizmdir, buyurub istifadə eləsinlər, halallığını verirəm.

Yazıya "öncə milli məsələ haqda" qeydi ilə başladım, indi heç yadıma düşmür başqa nə yazmaq istəyirdim. Bizdə həmişə belə olur, mövzu millətdirsə, gerisi rəvayətdir!

Məlumdur ki, ABŞ-da ictimai fəaliyyətlə və hökumətlə əlaqələrlə məşğul olan ən böyük və ən nüfuzlu erməni-amerikan təşkilatı Amerika Erməni Milli Komitəsi - ANCA-dır. ABŞ-da Azərbaycan əleyhinə yönəlmiş istənilən addımın arxasında istisnasız olaraq ermənilərin, xüsusilə erməni lobbisinin və diaspor təşkilatlarının durduğu heç kimə sirr deyil. Bu təşkilatlardan ən böyüyü 1918-ci ildə əsas qoyulmuş Amerikanın Erməni Milli Komitəsidir.

Bu təşkilat 1941-ci ildə ANCA adlanmağa başlayıb, ona qədər Ermənistanın Müstəqilliyi Naminə Amerika Komitəsi idi.

Komitə Birləşmiş Ştatlarda erməni xalqının əsas nümayəndəsidir, onun milli maraqlarının keşiyində dayanır, onu yerli, regional və federal səviyyədə təmsil edir. Ancaq qurum bu istiqamətdə fəaliyyət göstərməkdən daha çox Azərbaycan və Türkiyəyə qarşı mübarizə aparmağı əsas qayəsinə çevirib. Komitə bu məqsədi həyata keçirmək üçün ələ düşən bütün fürsətlərdən yararlanmağı qarşısına vəzifə qoyub. ABŞ-ın böyük və təsirli siyasi təşkilatlarından biri kimi ölkənin vergi ödəyicilərinin vəsaiti hesabına fəaliyyət göstərən ANCA-nın fəaliyyəti nəinki ABŞ-ın Cənubi Qafqazla bağlı maraqlarına, ümumilikdə xarici siyasətinə də ciddi zərər vurur. ANCA-nın Konqresdə bu qədər geniş təsir imkanlarına rəğmən, Ermənistan Cənubi Qafqazda Amerikanın bir sayılı düşmən bildiyi İranın müttəfiqidir.

ANCA-nın lobbiciliyi regionda siyasi sabitliyə və təhlükəsizliyə təhdid yaradır, ABŞ üçün bu qədər strateji bir regionda onun özünün ziyanına işləyir. Həmçinin regionda ABŞ-ın əsas strateji tərəfdaşı olan Azərbaycana qarşı mənfi fəaliyyət göstərir. ANCA-nın terrorçu təşkilat kimi tanınması, fəaliyyətinə məhdudiyyət qoyulması ilə bağlı çağırış edilərsə də faydası olmayıb.

Son olaraq ANCA amerikalı ifaçı Castin Timberleynin Azərbaycanın paytaxtında çıxışının ABŞ-dakı erməni diasporu arasında böyük rezonans doğurduğunu bildirib. ANCA Timberleynin çıxışını "sadəcə konsert deyil, Azərbaycanın insanlığa qarşı cinayətlərinə haqq qazandırmaq üçün davam edən kampaniyası" adlandırır. Halbuki insanlıq əleyhinə cinayətləri, qətləmləri, qadın, qoca, körpə bilmədən edilən vəhşilikləri ermənilərin dəfələrlə azərbaycanlılara qarşı törətdikləri tarixi faktlardan və yaxın keçmiş olan Xocalı soyqırımından bellidir.

ANCA-nın Azərbaycanı ittiham edən "ağzı"

Ermənilərin ABŞ-dakı ən böyük təşkilatı Bakını və Ankaranı daima hədəf alaraq siyasi sabitliyə təhdid yaradır ki, bu da Ağ Evin regionda strateji maraqlarına ziddir - reaksiya

şı törətdikləri tarixi faktlardan və yaxın keçmiş olan Xocalı soyqırımından bellidir.

Sadəcə, ANCA amerikalı pop müğənninin konsertini bəhanə edərək Azərbaycana qara yaxmağa fürsət axtarıb. Amma erməni təşkilatı bu dəfə də ududur. Çünki elə ABŞ liderinin təşəbbüsü ilə liderlər səviyyəsində sülh danışıqları gözlənilir. O baxımdan, erməni təşkilatının kampaniya xarakterli çağırışları Ağ Evdə heç eşidilmir...

Siyasi ekspert Fuad Əliyev, ümumiyyətlə, ANCA-nın 44 günlük müharibə nəticəsində fəlakətə uğradığını düşünür. Onun mövqeyi budur ki, bütövlükdə erməni lobbisi və diasporu məğlubiyyətə uğrayıb, xərclənən pullar isə batıb: "Təbii ki, erməni diasporunun, müxtəlif təşkilatların fəaliyyəti uzun illər təsiredici olub. Onlar Azərbaycan haqda yanlış təsəvvür formalaşdırmağa çalışıblar. Bu səbəbdən, torpaqlarımız işğal altında olanda ermənilərə dəstək olan Qərb dairələri var idi, biri də elə ABŞ-dır. Birləşmiş Ştatlar "artsax"a maliyyə dəstəyi göstərmiş dövlətdir. Erməni təşkilatları dünyaya car çəkirdi ki, Qarabağda guya xristian əhalisi əzilir, məzlumdur və sair. Bu saxta təbliğatı ANCA və digər erməni təşkilatları uzun illər apanıblar. İndi isə bu saxta piar aparmırlar. Sözügedən erməni təşkilatı demək istəyib ki, guya antiterror əməliyyatından sonra əhali Qarabağdan

zərər çıxarıb, amma Timberleynin konsertinə şərait yaradır. Bu da absurd və gülməli yanaşmadır, məsələni siyasiləşdirmək cəhdidir".

F.Əliyevin sözlərinə görə, Azərbaycan bir sutkalıq antiterror əməliyyatı zamanı bir mülki məntəqəni hədəf almadı, bir mülki erməni demədi ki, burnu qanayıb: "Yeni dövrün ən müasir, unikal əməliyyatı keçirilmişdi. Üstəlik, əməliyyatdan qabaq vərəqələr paylandı, səsgücləndirici ilə mülki ermənilərə çağırış edildi ki, evlərini tərk etməsinlər. Ona görə də ANCA iddia edə bilməz ki, insanlıq əleyhinə cinayət törədilib. Eləcə də xunta rejimi ağ bayraq qaldırırdıqdan sonra dinc sakinlərə qalmaq təklif olunub, sadəcə, imtina ediblər. Hətta köçəndə də hər bir şərait yaradıldı ki, əsassız ittihamlar səslənməsin. Azərbaycanlılar isə Qarabağdan qovulmuşdular, etnik təmizləmə aparılmışdı, mülki əhali qətlə yetirilmişdi. Odur ki, ANCA fəaliyyət profilinə yenidən nəzər salmalıdır, bu dəst-xətt Bakı-İrəvan danışıqlarının dinamik dövründə tamamilə əhəmiyyətsizdir".

Hüquq müdafiəçisi Xəzər Teyyublu isə ermənilərin təbliğat maşınının saxtakarlığı davam etdirdiyini fikirləşir: "Timberleyk məşhur sənətdir. Onun milyonlarla fanatı var. Əlbəttə ki, belə bir ulduzun Bakıda konsert verməsi ermənilərin

diqqətini cəlb etməyə bilməzdi. Eyni zamanda ANCA fürsət bilib ki, Timberleyk üzərindən milyonlarla amerikalının diqqətini bəyanatına cəlb etsin. Sadəcə, ucuz siyasi şoudur və bu təşkilat qrantları xərcləmək yolları axtarmaqdadır. Xatırlayıram ki, bu təşkilat 2024-cü ildə Paris Yay Olimpiya Oyunlarına Azərbaycanın qatılmasına mane olmaqla bağlı çağırış etmişdi. O da nəticə vermədi. Mil-lətlərarası nifrət yaymaqla məşğul olan ANCA müxtəlif dövrlərdə oxşar addımlar atıb. Bu addımları ölkəmizə qarşı hədə-qorxu, təzyiq və siyasi hesab edən komitə fəaliyyətində terrorçu və tərribatçı niyyətini açıq nümayiş etdirib. Hələ 2021-ci ildə Azərbaycanın ABŞ-da ovaxtıkı səfiri Elin Süleymanov da ermənilərin təhdidlərinə məruz qalmışdı. Belə ki, Amerikanın Erməni Milli Komitəsi səfirimizə qarşı nifrət aşılayan kampaniyaya başlamışdı. Ümumən, ANCA terrorçuluğun müxtəlif formalarını öz fəaliyyətində davam etdirir".

Qeyd edək ki, ANCA keçmiş konsul Vahan Kardaşyan tərəfindən qurulan Müstəqil Ermənistanın Amerika Komitəsinin (ACIA) bir qoludur. Mərkəzi Nyu-York ştatında yerləşirdi və 13 ştatda 23 regional ofisi var idi. Bu, Birinci Dünya müharibəsindən az sonra baş verib.

■ **Emil SALAMOĞLU,**
 "Yeni Müsavat"

Trampın Cənubi Qafqaz triumfu

ABŞ regionda geosiyasi mövqelərini gücləndirir, İlham Əliyevlə Paşinyanın Ağ Evdə görüşəcəyi iddialarının ardınca sərhəddə "atəş açılması" təxribatı

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev və Ermənistanın baş naziri Nikol Paşinyanın cümə günü Vaşinqtonda sülh sazişi imzalamaq üçün görüşə hazırlaşması barədə iddialar diqqəti yenidən Ağ Ev administrasiyasına yönəldib.

"Yeni Müsavat" xatırladır ki, ABŞ Dövlət Departamentində akkreditə olunmuş jurnalist Aleks Raufəyev öz sosial şəbəkə hesabında bu görüş haqda yazıb. Məlumat verib ki, ABŞ Prezidenti Donald Tramp Azərbaycan və Ermənistan liderlərini bu həftənin sonu Ağ Evdə qəbul edəcək. Raufəyev yazıb ki, Tramp əvvəlcə Paşinyanla görüşəcək. O, daha sonra Prezident Əliyevlə bir araya gələcək. Bundan sonra üç lider birgə bəyanatla çıxış edəcək.

Məlum olduğu kimi, Tramp administrasiyası həmçinin Zəngəzur dəhlizi ilə bağlı plan təqdim edib. Bu plana əsasən, Ermənistan ərazisindən keçən 42 kilometrlik kommunikasiya xətlərinə ABŞ-ın özəl şirkəti nəzarət etməlidir. Görünür, Ermənistan tərəfi bu variantı qəbul etməyə hazırdır. Buna görə də Ağ Evin Zəngəzur dəhlizi ilə bağlı razılaşmanı da elan etməsi istisna deyil.

Tramp bundan öncə prezident seçiləcəyi təqdirdə Azərbaycanla Ermənistan arasında sülhü bərpa edəcəyini bildirib.

Cənubi Qafqaz ölkələri Ermənistan və Azərbaycan Rusiyanın təsirindən çıxaraq ABŞ-ın maraqlarına uyğun müstəqil inkişaf yolunu

seçir. Bu barədə "The Wall Street Journal" məlumat yayıb. Rusiya uzun müddət regionda vasitəçi rolunda çıxış edərək münafişləri uzatmaq və Cənubi Qafqaz ölkələrini təcrid vəziyyətində saxlamaq üçün öz mövqeyindən istifadə edib. Lakin indi Ermənistan və Azərbaycan "Rusiya boyunduruğunu ataraq" ABŞ-la əməkdaşlığa əsaslanan yeni mərhələyə qədəm qoyurlar.

"Mərkəzi dəhlizin coğrafiyası ona unikal strateji və iqtisadi əhəmiyyət verir. İran və Rusiya kimi ABŞ-ın rəqibləri arasında yerləşən bu marşrut Mərkəzi Asiyadan Qərbi ticarət üçün yeganə maneəsiz yoldur. Qazaxıstan, Özbəkistan, Qırğızıstan, Tacikistan və Türkmənistan böyük enerji və təbii resurs ehtiyatlarına sahibdir", - deyə senator Deyns qeyd edib.

O, Tramp administrasiyasının söylərinin iki ölkə üçün tarixi imkan yaratdığını vurğulayıb. Onun fikrincə, hazırda yekunlaşdırılmaq üzrə olan razılaşma yalnız Cənubi Qafqaza və Mərkəzi Asiyaya deyil, ABŞ və onun müttəfiqlərinə də uzunmüddətli fayda verəcək.

"Regionda və bütün dün-

yada sülh və sabitlik naminə Ermənistan və Azərbaycan liderləri bu razılaşmanı dərhal imzalamalıdır", - deyə o əlavə edib. Senator həmçinin qeyd edib ki, İsrail-Azərbaycan münasibətlərinin möhkəmləndirilməsi ABŞ-ın milli təhlükəsizliyi və İrandan qaynaqlanan təhdidlərə qarşı mübarizə baxımından həyati əhəmiyyət daşıyır.

Yeri gəlmişkən, görüş ərafəsində ermənilər növbəti dezinformasiya yayıb. Guya Azərbaycan Ordusu atəş açıb. Avqustun 4-də saat 13:10 radələrində Sünnik rayonu (Zəngəzur-red.) ərazisindəki döyüş mövqeləri arasında yol tikinti işləri aparən ekskavatora Azərbaycan Ordusunun bölmələri tərəfindən guya atəş açılması barədə Ermənistan Müdafiə Nazirliyinin yaydığı məlumat həqiqəti əks etdirmir. Bu barədə Azərbaycan Müdafiə Nazirliyindən bildirilib. Qeyd edilib ki, Azərbaycan Ordusunun bölmələri tərəfindən qeyd olunan istiqamətdə atəş açılmayıb. Bu qəbildən feyk məlumatlar görüş yaxınlaşdıqca arta bilər. Hətta şərti sərhəddə süni gərginlik və təxribatlar da mümkündür.

VHP sədrinin müavini, professor Elxan Mirzəyevin fikrincə, Tramp administrasiyası Rusiyanın "yaralarını düz basır". Onun sözlərinə görə, Ukrayna mühari-

bəsində strateji mövqelərini itirə-itirə gedən Rusiyanın çıxarıldığı yerlərə ABŞ daxil olmağa çalışır. E.Mirzəyev bu regionlardan birini də Cənubi Qafqaz sayır: "Suriyada da eynisi baş vermişdi. Rusiyanın himayə etdiyi Əsədin devrilməsi nəticəsində Moskvanın bölgədə təsirləri azaldı. Suriyanın yeni hökuməti isə ABŞ və Avropa Birliyi dəstəklədi. Hazırda Rusiya Baltıqyanı ərazilərə də diqqəti yönəldib. Bu da onun Cənubi Qafqaza nəzərlərinin azalmasına səbəb olub. Çünki Rusiya eyni vaxtda bir neçə cəbhədə strateji rəqabət apara bilmir, müharibə onu əldən salmaqdadır".

Professora görə, bu fürsətdən Tramp administrasiyası məhərdlə istifadə edir: "Və nəticəsi Cənubi Qafqazda təsirlərini gücləndirməkdir. ABŞ liderinin cənab prezidentin çıxışını paylaşması, buna qədər sülh mesajları təsadüfi deyildi. Dövlət Departamenti də təsdiqləmişdi ki, Əbu-Dabi danışıqlarının təşkilində Ağ Ev təşəbbüskar olub. Həmçinin amerikalı hərbiçilərlə ermənilərin birgə təlimləri olacaq. Yeni ABŞ bölgəyə hərtərəfli nüfuz etməkdədir. Bu da Rusiyanın reaksiyasını doğuracaq, amma effektiv olmayacaq. Moskvanın əlində bəzi təzyiq və müdaxilə imkanları qalıb ki, indilərə əl atmaq özü üçün fə-

Co Vilson

Kongresmendən sülh sazişi anonsu

ABŞ Prezidenti Donald Tramp Nobel Sülh Mükafatına layiqdir. Bunu Respublikaçılar Partiyasından olan kongresmen Co Vilson X hesabında yazıb. O qeyd edib ki, Tramp qəddər sülhə xidmət edən başqa prezident olmayıb.

Kongresmen nümunə kimi Konqo və Ruanda, Tailand və Kamboca, Pakistan və Hindistan arasındakı münaqişələri nümunə çəkib.

"Tezliklə Azərbaycan və Ermənistan!", - paylaşımında deyilir.

Ermənistan hökuməti görüş iddialarına münasibət bildirib. Hökumətin mətbuat xidməti Paşinyanın ABŞ-a gözlənilən səfəri ilə bağlı mətbuatda və sosial şəbəkələrdə yayılan məlumatları nə təkzib, nə də təsdiq edib.

"Belə səfərlər olduqda, təbii ki, rəsmi açıqlama verilir və rəsmi açıqlama olduğu halda məlumat təsdiqlənmiş sayıla bilər. Hazırda, bildiyiniz kimi, biz heç bir rəsmi açıqlama dərc etməmişik və ona görə də xahiş edirik ki, səfərlə bağlı məlumat yalnız rəsmi açıqlamadan sonra təsdiqlənmiş hesab edəsiniz", - hökumətdən News.am-a verilən açıqlamada bildirilir.

Xatırladaq ki, liderlər arasında sonuncu görüş iyulun 10-da BƏƏ-nin Əbu-Dabi şəhərində keçirilib.

Görüşdə Azərbaycan-Ermənistan dövlətlərarası normalaşma gündəliyinin müxtəlif aspektləri müzakirə edilib. İkitərəfli danışıqların normalaşma prosesi ilə bağlı bütün məsələlərin həlli üçün ən səmərəli format olduğu təsdiqlənib və bu əsasda belə nəticəyönümlü dialoqun davam etdirilməsi razılaşdırılıb.

Sərhədin delimitasiyası prosesi ilə bağlı əldə olunmuş nailiyyətləri dəyərləndirən liderlər bu istiqamətdə əməli işlərin davam etdirilməsi üçün müvafiq dövlət komissiyalarına tapşırıqlar veriblər. Tərəflər həmçinin iki ölkə arasında ikitərəfli danışıqları və etimad quruculuğu tədbirlərini davam etdirmək barədə razılığa gəliblər.

Bu arada ABŞ dövlət katibi Marko Rubio Fransa xarici işlər naziri Jan-Noel Barro ilə telefon danışığı aparıb. Bu barədə ABŞ Dövlət Departamentinə istinadən xəbər verilir.

Bildirilir ki, Rubio fransalı həmkarı ilə Azərbaycanla Ermənistan arasında sülh sazişinin bağlanması prosesini müzakirə edib.

Diplomatlar İranın nüvə proqramını, Qəzzadakı humanitar vəziyyəti, Ukraynadakı müharibə və Sudandakı münaqişə barədə də fikir mübadiləsi aparıblar.

sad yarada bilər. Ona görə ənənəvi təxribat metodları işə düşə bilər, lakin bütün hallarda görüş baş tutmalıdır".

E.Mirzəyev əmindir ki, əgər sülh sənədi parafılsa, region geridönüşü olmayan bir mərhələyə daxil olacaq və Rusiya bunun qarşısını ala bilməyəcək, nəhayətdə isə sülh müzakirələrində vasitəçilik şansını həmişəlik itirəcək.

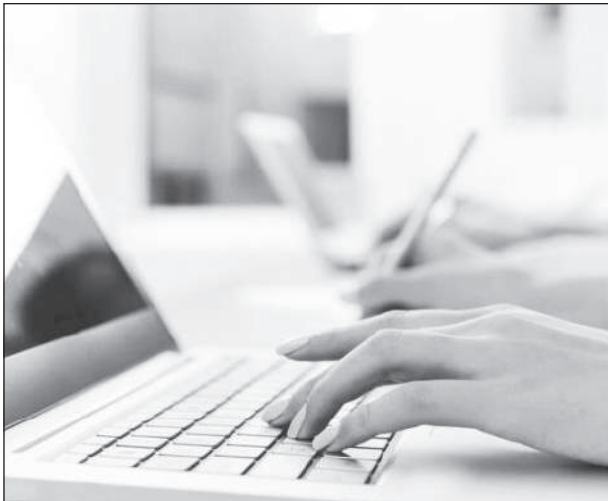
MCP sədrinin müavini, siyasi şərhçi Məhəmməd Əsədullazadənin sözlərinə görə, hələ ötən həftə ABŞ-ın yüksək səviyyəli diplomatları prezident Trampın tapşırığı ilə Bakıda olublar: "Görünür, amerikalı rəsmilər Bakının ardınca İrəvana da səfər ediblər. Bu xüsusi missiyanın əsas məqsədi Azərbaycan və Ermənistan arasında sülh pro-

sesini sürətləndirməkdir. Tərəflər Vaşinqton görüşündə sülh müqaviləsinin mətnini parafılaya bilərlər. Yekun sülh sazişinin bağlanması isə Ermənistan Konstitusiyasına dəyişikliklər və ATƏT-in Minsk Qrupunun fəaliyyətinə son qoyulması ilə müşayiət oluna bilər. Vaşinqton görüşü baş tutarsa, Minsk Qrupunun buraxılması barədə birgə bəyanat imzalanması real variantlardan biridir".

Siyasi təhlilçi hesab edir ki, ABŞ-ın Cənubi Qafqazda fəallaşması həm də regionda öz geosiyasi mövqelərini gücləndirməyə yönəlib: "Bunun tərkib hissəsi olaraq Ermənistanla keçirilən birgə hərbi təlimlər də Rusiyanın mümkün təxribatlarının qarşısını almağa hesablanıb".

□ **Emil SALAMOĞLU,**
"Yeni Müsavat"

İxtisas seçimində edilən səhvlər

Avqustun 11-dən başlayacaq ixtisas seçimi ərəfəsində bir çox abituriyent və valideyn ciddi qərar vermək mərhələsindədir. Bəziləri bu prosesi mütəxəssislərlə aparsa da, bəziləri heç bir analiz etmədən, keçən ilin nəticələrinə güvənərək seçim edir.

Mövzu ilə bağlı Azedu.az **təhsil eksperti Ramin Nurəliyevlə** həmsöhbət olub.

Ekspert qeyd edib ki, keçən ilki keçid ballarına qətiyyətlə güvənmək olmaz: "Avqust ayının 11-də ixtisas seçiminə start veriləcək. Bəziləri bu prosesi mütəxəssislərlə birgə həyata keçirir, digərləri isə kortəbii şəkildə, heç bir məsləhət almadan seçim edirlər. Heç bir mütəxəssisdən yardım almadan ixtisas seçimi edən valideyn və abituriyentlərə tövsiyə edirəm ki, Dövlət İmtahan Mərkəzinin (DİM) təqdim etdiyi ümumi statistikaya baxıb təhlil aparsınlar. Keçən ilki keçid ballarına qətiyyətlə güvənmək olmaz. Çünki hər il ixtisaslar üzrə keçid ballarında artım və ya azalma müşahidə oluna bilər. Bu proses ixtisas qruplarına uyğun olaraq fərqli şəkildə özünü göstərir və ciddi şəkildə izlənməlidir. Məsələn, II ixtisas qrupunda 500 bal ətrafında dəyişiklik 30 bal ola bilər, 250-300 bal aralığında bu fərq 10 və ya 50 bal qədər arta bilər. Yeni hər ixtisas qrupu üzrə ballarda artım və enmə müxtəlif cür ola bilər. Buna görə də DİM-in təqdim etdiyi ümumi statistikanı təhlil etmək tövsiyə olunur".

Bəzi abituriyentlər yüksək bal topladıqları üçün əvvəlki ilki keçid ballarına əsaslanaraq ixtisas seçməyə çalışırlar: "Bu yanaşma tamamilə yanlışdır. Çünki keçid balları yalnız əvvəlki ilin abituriyentlərinin nəticələrinə əsasən formalaşır və cari il üçün heç bir zəmanət daşmır".

Yüksək gəlirli ixtisaslar hansılardır?

"Azərbaycanın əmək bazarında abituriyentlərin bakalavr səviyyəsində seçə biləcəyi bəzi ixtisaslar yüksək gəlir vəd edir. İT və proqramlaşdırma sahələrində maaş aralığı ölkəmizdə 1000-1500 AZN civarında dəyişir. Xarici şirkətlərdə isə bu sahədə gəlir 2000-10.000 AZN və daha çox ola bilər". **Bunu Azedu.az-a mövzu ilə bağlı təhsil eksperti Rizvan Fikrətoğlu deyib.** Onun sözlərinə görə, maliyyə və audit sahələrində maaşlar 1200-4500 AZN arasında dəyişir. Beynəlxalq sertifikatlara sahib olan mütəxəssislər isə daha yüksək gəlir əldə edə bilirlər: "Tibb sahəsində (həkim, stomatoloq, cərrah) xüsusilə özəl klinikalarda çalışanlar 2000 AZN və daha çox gəlir əldə edə bilərlər. Mühəndislik sahəsində, xüsusilə neft-qaz mühəndisliyi və proqram təminatı üzrə mühəndislərin maaşı 1000-4000 AZN aralığında ola bilər. BP, SOCAR kimi şirkətlərdə isə bu ixtisaslar üzrə gəlirlər daha yüksəkdir.

Hüquqşünaslıq sahəsində (vəkil, hüquq məsləhətçisi) gəlir aralığı adətən 800-4000 AZN arasında olur. Biznesin idarə olunması sahəsində isə layihə meneceri və ya mütəxəssis kimi çalışanlar 1200-5000 AZN qazanc əldə edə bilirlər".

Avstraliyada keçirilən 66-cı Beynəlxalq Riyaziyyat Olimpiadasında yekun nəticələr açıqlanıb. 110 ölkənin iştirak etdiyi rəqəbətdə Çin Xalq Respublikasının təmsilçiləri 6 qızıl medal qazanaraq ilk yeri tutub. İkinci yeri ABŞ (5 qızıl, 1 gümüş), üçüncü yeri isə Cənubi Koreya (4 qızıl, 2 gümüş) nümayəndələri qazanıb.

liyyəti olmayan gənclik gələcək texnoloji çağırışlarla ayaqlaşma bilməyəcək. Bu isə sünü intellekt dövründə daha böyük risklərə yol açacaq.

Düşünürəm ki, Təhsil Nazirliyi daha peşəkar, sistemli fəaliyyət

dirilməsi ilə uzlaşmır və onlara fərqli yanaşma sərgilənməlidir. İstənilən halda, hər şey məktəblinin özündən, onun hazırlığından, səylərindən, necə olmasından asılıdır. Məntiqə olimpiadalarında şagirdin uğurları ilbəil artmalıdır. Yeni bürünc alan məktəbli növbəti mərhələdə ən azı bürünc və ya gümüş ala bilmirsə, demək, məktəbli ilə bağlı da problem var".

ETN-in İctimaiyyətlə əlaqələr və kommunikasiya şöbəsinin müdiri Səbuhi Rza-

Azərbaycan riyaziyyat olimpiadasından niyə "iki" aldı?

Nazirlik açıqlama yaydı: "Bir qrup şəxs uğursuz nəticələri fürsətə çevirir"; ekspert: "Bu biabırçı nəticəyə görə Emin Əmrullayev həmyerlisi və dostu..."

Qardaş Türkiyə gəncləri də yüksək nailiyyət göstərərək birinci onluqda qərarlaşıblar - 2 qızıl, 3 gümüş, 1 bürünc. Qeyd edək ki, İran komandası da yaxşı nəticə göstərərək, qonşu ölkənin olimpiyaçılarını 2 qızıl, 3 gümüş, 1 bürünc medalla 12-ci yeri tutublar.

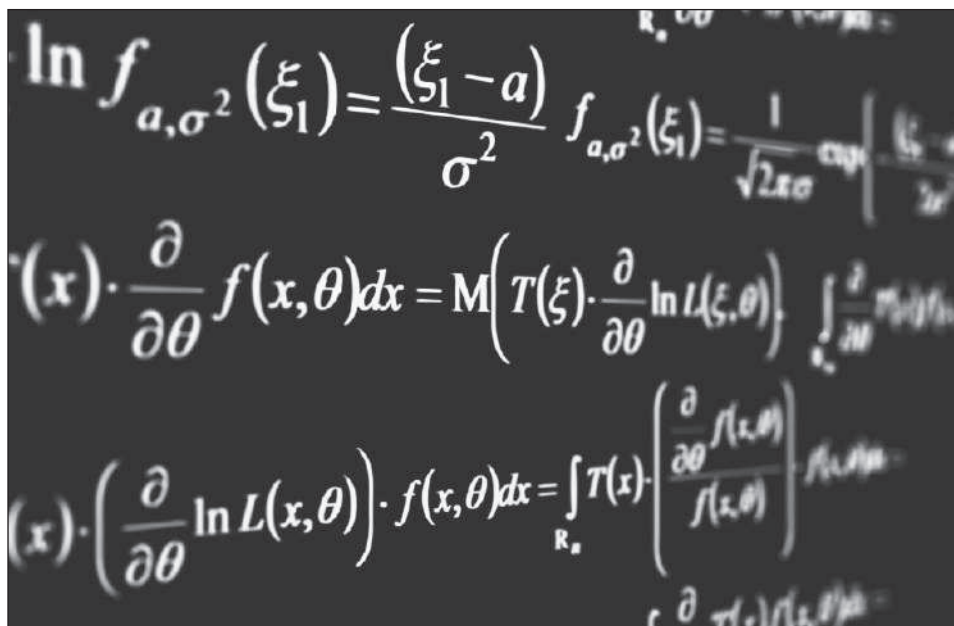
Qeyd edək ki, postsovet ölkələrindən Qazaxıstan 4 gümüş, 2 bürünc medalla 17-ci, Özbəkistan 4 gümüş, 1 bürünc 28-ci, Qırğızıstan 2 gümüş, 3 bürünc 37-ci, Türkmənistan 2 gümüş, 1 bürünc 47-ci, Ermənistan 3 bürünc 54-cü, Gürcüstan isə 2 bürünc medalla 63-cü sırada qərarlaşıb.

Siyahıda Azərbaycan 74-cü sırada qərarlaşsa da, 66-cı Beynəlxalq Riyaziyyat Olimpiadasında heç bir medal qazanılmayıb.

Elm və təhsil sahəsi üzrə ekspert, keçmiş deputat Etibar Əliyev Facebook səhifəsində Azərbaycanın nəticələrinə görə Elm və Təhsil Nazirliyinin rəhbərliyini tənqid edib. O, "Təhsil menecerlərinin daha bir möhtəşəm "uğuru", qeydini paylaşaraq "Riyaziyyat geridədirsə, bütün fənnlər geridədir", - yazıb.

"Şagirdlərimizin PISA və PIRLS kimi mötəbər bilik yarışlarındakı uğursuzluqlarına, Beynəlxalq Riyaziyyat Olimpiadasında uğursuzluq da əlavə olundu. Utanmaq lazımdır. Bu biabırçı nəticəyə görə Emin müəllim Əmrullayev həmyerlisi və dostu, bu işə məsul olan Fuad Qarayev mükafatlandıracaq. Buna tam əmin ola bilərsiniz. Missiyadır...", - keçmiş deputat vurğulayıb.

Dosent İlham Əhmədov mövzu ilə bağlı "Yeni Məsəvat"a fikrini bölüşüb: "Riyaziyyat olimpiadası ölkədə aparılan təhsilin keyfiyyətini, ümumilikdə şagirdlərin potensial səviyyəsini müəyyən edən mühüm göstəricilərdən biridir. Azərbaycan təxminən 1994-cü ildən bu yarışlarda iştirak edir. Təəssüf ki, bizim nəticələrimiz region ölkələri

ilə müqayisədə xeyli zəifdir. Son illərdə isə vəziyyət, ümumiyyətlə, olduqca acınacaqlıdır. Bu nəticələr həm məktəb proqramlarının zəifliyindən, həm tədris kurikulumundakı boşluqlardan, həm repetitorluğun məktəbdən daha üstün tutulmasından, həm də təhsil texnologiyalarının kifayət qədər effektiv təşkil olunmamasından qaynaqlanır. Təxminən 15 il əvvəl biz bu məsələni Təhsil Nazirliyinə, 10 il əvvəl isə Akademiyaya Riyaziyyat İnstitutuna təqdim etmişdik. Təklif etmişdik ki, istedadlı uşaqlar üçün distant riyaziyyat məktəbi açılsın. Bu həm şagirdlərin riyaziyyata marağını artırır, həm də olimpiadalara hazırlıq imkanlarını genişləndirir.

Xüsusi portal qurulmalı, distant tədris məktəbi formalaşdırılmalıdır. Portalda bütün olimpiada mövzuları üzrə dərslər, videolar yerləşdirilməlidir. Məsələlərin həll nümunələri, izahları, elektron vəsaitlər, dərslərlər təqdim olunmalıdır".

İlham Əhmədov onu da qeyd edir ki, orta məktəblərdə riyaziyyat təhsili zəifdir: "Riyaziyyat təhsili zəif olan ölkədə insan kapitalı da zəif olacaq. Bilgi əsaslı iqtisadiyyat dövründə riyazi tefəkkürü, analitik düşüncəsi, tənqidi və məntiqi düşüncə qabi-

yət göstərməli, tənqiddə və ictimai müzakirələrə açıq olmalıdır. Kadr seçimi zamanı isə yalnız peşəkar və təcrübəli mütəxəssislərə üstünlük verilməlidir".

Azərbaycan İnternet Forumunun rəhbəri Osman Gündüzün də mövzu ilə bağlı fikirləri diqqət çəkir. Ekspert qeyd edib ki, 2022-ci ildə 1 gümüş və 4 bürünc, 2023-cü ildə 1 gümüş və 2 bürünc, 2024-də 1 bürünc əldə edən, çoxsaylı həvəsləndirici mükafatlar qazanan məktəblilər, yaxud onların təmsil olunduğu komanda məntiqə birdən-birə belə zəif nəticə göstər-məli deyil: "Bütün bunlar da çox düşündürücüdür. Düşünürəm ki, nazirliyin olimpiadaya hazırlıq mərkəzi məhz bunun səbəblərini araşdırmalıdır. Bəs nə etməliyik? Hesab edirəm ki, ölkə üzrə riyaziyyat olimpiadasının səviyyəsini və çəkisini qaldırmaq lazımdır. Bunun üçün Türkiyə təcrübəsindən faydalanmaq doğru olar. Zamanında biz qardaşlarımızla bu sahədə kömək etmişik, əminəm ki, indi də onlar bizə yardım edərlər. Respublika olimpiadalarının qalibləri üçün yay düşərgələri təşkil etmək və kənardan da mütəxəssislər cəlb etmək faydalı olardı. Biz fərqi də olmalıyıq ki, mövcud qəbul sistemi istedadlı uşaqların yetiş-

yev də məsələ ilə bağlı sosial media üzərindən açıqlama verib: "Əziz dostlar, bu ilki Beynəlxalq Riyaziyyat Olimpiadasında (IMO) təəssüf ki, şagirdlərimiz medal qazana bilməyiblər. Şagirdlərimiz bir il ərzində həm yerli, həm də xarici mütəxəssislərin rəhbərliyi ilə ciddi hazırlıq keçiblər. Əminəm ki, iştirakçılarımız əllərindən gələni ediblər və bu çətin sınaqda ən yaxşı nəticə üçün çalışıblar. Onların hər birinə təşəkkür düşür.

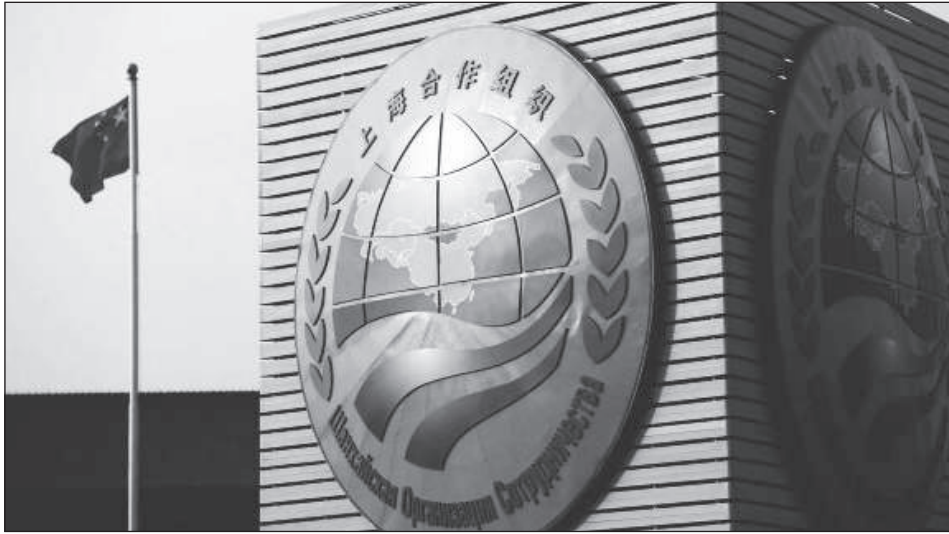
Bu, asan yol deyil. Qeyd etməliyik ki, ölkəmiz IMO-da hələlik qızıl medal qazanmayıb. Bununla belə, son 5 ildə Azərbaycan məktəbliləri bu nüfuzlu olimpiadada 2 gümüş və 8 bürünc medal almaqla, ümumilikdə 10 medal əldə ediblər. Cəmi iki gün əvvəl isə Beynəlxalq İnformatika Olimpiadasında məktəblilərimiz bir gümüş və iki bürünc medal qazandılar.

Bu nəticələr göstərir ki, potensial var və biz onu daha yaxşı dəyərləndirməliyik. Təəssüf ki, bəzən bir qrup şəxslər uğursuz nəticələri fürsətə çevirərək ümumi təhsil islahatlarını gözəndirib salmağa çalışırlar. Biz hər bir tənqidi fikrə hörmətlə yanaşmalı, lakin ümumi inkişafı şəxsi baxış bucağına qurban verməməliyik".

☐ Afaq MİRƏYİQ, "Yeni Məsəvat"

“Ermənistan Şanxay Əməkdaşlıq Təşkilatına üzv olmaq üçün müraciət edib. Çin bu il ŞƏT-ə sədrlik edən ölkə kimi bu prosesi fəal şəkildə təşviq edəcək”. Bunu Çinin Ermənistandakı fəvqəladə və səlahiyyətli səfiri Li Sinvey deyib. Çin səfiri nitqində Çin və erməniləri “qədim sivilizasiya xalqları” adlandırıb.

Ermənistanın həm Avropa İttifaqına, həm ŞƏT-ə üzv olmaq istəyi haqlı suallar doğurur. “Biz ŞƏT-ə daxil olmaq üçün müraciət etmişik və bu,

Ermənistan ŞƏT-ə üzv olmağa tələsir

Siyasi təhlilçi hesab edir ki, əsas səbəb birbaşa Zəngəzur dəhlizi ilə bağlıdır

bizim balanslaşdırılmış yanaşma siyasətimizin məntiqinə uyğun gəlir”. Baş nazir Nikol Paşinyan belə deyib. O, ŞƏT-ə KTMT-yə üzv ölkələrin də daxil olması barədə suala birmənalı cavab verməyib.

Siyasi baxımdan ŞƏT-ə üzv olmaq Ermənistan üçün mühüm addım olacaq, onun beynəlxalq subyektivliyini gücləndirəcək. Çin, Rusiya, Hindistan və İran kimi güclərlə eyni masa arxasında duran İrəvan öz mövqeyini çatdırmaq və maraqlarını yüksək səviyyədə müdafiə etmək üçün əlavə kanal əldə edəcək. Onun fikrincə, suverenliyə qarşılıqlı hörmət və təhlükəsizlik sahəsində əməkdaşlıq prinsiplərini bəyan edən təşkilatda iştirak dolayısı ilə Ermənistanın təhlükəsizlik hissini gücləndirə bilər.

Ekspertlər hesab edir ki, iqtisadi baxımdan üzvlüyün təsiri tədricən, lakin nəzərəcarpan ola bilər. ŞƏT ölkələri birlikdə qlobal iqtisadiyyatın mühüm hissəsini təşkil edir və Ermənistan Avrasiya məkanında yeni bazarlara və investisiya layihələrinə çıxış əldə edəcək. Bəzələrinin Qərblə Rusiya arasında “tərəqqi” hesab etdiyi Ermənistan üçün bu, Avrasiya birliyində möhkəmlənmək niyyətindən xəbər verir. Çin, Rusiya, Hindistan və digər böyük dövlətlərin bayraqlarının yanındakı Ermənistan bayrağı daxili auditoriya üçün güclü imicdir. Ermənistan beynəlxalq arenada müstəqil oyun oynadığını və təcrid olunmuş autsaydere çevrilmədiyi mesajını da vermək istəyir.

Yada salmaq ki, ötən ilin avqustunda Bakı ŞƏT-dəki “dialoq tərəfdaşı” statusunun “müşahidəçi” statusuna dəyişdirilməsi üçün müraciət

edib. Bu, potensial olaraq, tamhüquqlu üzlük yolunda bir mərhələdir. Bu addım toplusu bütövlükdə Rusiya 2022-ci ildə Ukraynaya qarşı tammiqyaslı müharibəyə başlayandan bəri Çinin regionda investor və ticarət tərəfdaşı kimi artan nüfuzunun göstəricisidir. Belə bir şəraitdə Ermənistanın ŞƏT-ə inteqrasiyasına Çin kimi bir dövlətin dəstək verməsi nə dərəcədə düzgün sayıla bilər?

Siyasi təhlilçi Sona Əliyeva hesab edir ki, Ermənistanın Şanxay Əməkdaşlıq Təşkilatına üzvlüklə bağlı müraciəti birbaşa Zəngəzur dəhlizi ilə bağlıdır: “Yaxın aylarda Ermənistanla Azərbaycan arasında sülh sazişinin imzalanması yolunda ciddi addımlar atılacaq. Hətta sülh sazişindən öncə Zəngəzur dəhlizinin açılması gözlənilir. Bu da o deməkdir ki, bu ilin sentyabr-dekabr periodunda Zəngəzur dəhlizi açıla və fəaliyyətə başlaya bilər. Bir sözlə, 2026-cı ildən bu dəhlizin fəaliyyətə başlaması istisna deyil. İrəvan da bu baxımdan Pekinlə iqtisadi əlaqələri daha da dərinləşdirmək niyyətindədir. Şanxay Əməkdaşlıq Təşkilatına üzvlük Ermənistanla əlavə dividendlər gətirəcək. Ermənistan hökuməti iqtisadi böhrandan çıxmaq üçün Çinlə yaxınlaşmağı və ŞƏT-in tərkib hissəsi olmağı qarşısına məqsəd qoyub. Çin də bu məsələdə maraqlıdır. Pekin Kremli İrəvandan vurub çıxarmaq və iqtisadi layihələrlə Güney Qafqazda möhkəmlənməyə can atır. Bu, hazırkı mərhələdə Ermənistanın da xeyrinədir. İrəvan Moskvanın caynağından qurtulmağa cəhd göstərir. Amma

İrəvan ŞƏT-ə üzv olarsa, Ermənistanın Avrasiya Gömrük İttifaqındakı statusu laxlaya bilər. Doğrudur, Rusiyada Ermənistanın Qərbdə doğru siyasəti, Şərqdə doğru iqtisadi həmlələri yaxından izləyirlər. Görünən odur ki, Kreml yaxın vaxtlarda Ermənistanla qarşı kəskin addımlar atacaq. Fəqət, indiki mərhələdə hələ ki bütün oyunçular səbrlə hadisələrin axarını gözləyirlər. Çin “Bir kəmərlər - bir yol” layihəsi üzərindəki bütün dövlətləri öz iqtisadi qanadları altına almaq istəyir. Azərbaycan da ŞƏT-in imkanlarından öz mənfəətləri çərçivəsində yararlanmaq niyyətindədir. Görünən odur ki, Rusiyanın hərbi dilinin kəsilməsi fonunda regiona yeni iqtisadi güc - Çin hakimiyyətə gələcək. Bunun bizim üçün başlıca üstünlüyü Güney Qafqaz regionuna uzunmüddətli sülhün gəlməsidir”.

AMİP liderinin köməkçisi, politoloq Əli Orucov burada bir vacib amili önə çəkərək, Ermənistanın Çin üçün cəlbəedici olmadığını qeyd etdi: “Ermənistan eyni vaxtda bir-biri ilə rəqib olan, ayrı-ayrı qütbləri özündə birləşdirən Al-nin, Al-nin, ŞƏT-in üzvü olmaq istəyir. Bunu da balanslaşdırma siyasəti ilə izah etməyə çalışır. Halbuki hazırkı dövrdə həmin təşkilatlar nəinki rəqabət aparmırlar, hətta kəskin qarşıdurmadadır. Ermənistan üçün ən böyük bazar Al-nin olmasına baxmayaraq, bu təşkilata alternativlərlə çıxış axtarılmasını əslində İrəvanın özünü vacib oyunçu kimi göstərmək və regional əhəmiyyətini qabartmaq cəhdi kimi də izah etmək olar. Ermənistan çalışır ki, Qlobal Şimal və Qlo-

bal Cənub arasında özünü körpü kimi təqdim etsin. Lakin onun belə bir imkanlara malik olması mümkün deyil. Çünki nə coğrafi, nə strateji, nə kommunikativ, nə də təbii resursları buna imkan vermir. Dənizlərə çıxışı yoxdur, transmilli nəqliyyat və enerji layihələri üzərindən keçmir. İrəvan Türkiyə və Azərbaycandan asılı vəziyyətdədir. Ermənistanın dünyaya çıxışı məhz Azərbaycan və Türkiyədən asılıdır. Ona görə də İrəvanın ŞƏT-ə açılması ehtimal edilən qapısı da hər iki qonşusu ilə quracağı münasibətdən asılı olacaq. Aydındır ki, Avropatlantika məkanına inteqrasiya xətti nümayiş etdirən Ermənistanın bu ideyaya qovuşacağı utopyadır. Ən azından ona görə ki, Moskvadan iqtisadi-siyasi asılılığı və başlığı qoparsa, hətta mövcudluğu sual altına düşər. ŞƏT-də dominantlığı Çinin etdiyini nəzərə alsaq, burada da, mənəcə, İrəvan üçün perspektiv görmürəm. Çin perspektivli və strateji məqsədlərə investisiya yatırır. Ermənistan bu baxımdan Çin üçün cəlbəedici deyil. Müşahidəçi statusu müraciəti hələ bu quruma təmsil olunmaq yolunu açmaq anlamına gəlmir. Nəzərə almaq lazımdır ki, Çinlə Hindistan artıq iki böyük rəqibdir. Hindistan da çox Ermənistanla əməkdaşlığa maraq göstərsə, Çin Azərbaycanla əməkdaşlığın genişləndirilməsinə üstünlük verir. Deməli, Ermənistanla Azərbaycan arasında normallaşma prosesinin getdikcə sürətlənməsi çoxvektorlu siyasətin də gerçəkləşməsinə səbəb ola bilər”.

□ **Cavanşir ABBASLI, “Yeni Müsavat”**

Məmmədyyarov Zəngəzur dəhlizindən necə keçdiyindən danışdı

“İrəvan narahatlığı sırf onların maraqları ilə bağlıdır. Zəngəzur dəhlizi açılarsa, İran bəzi imkanlarını itirəcəyindən narahatdır. Ona görə də dəhlizin açılmasına qarşı çıxır və buna dair də müxtəlif siyasi bəyanatlar verilir. İrəli sürdükləri məsələlər də daha çox Ermənistanın suverenliyi və təhlükəsizliklə bağlı amillərdir”. Azərbaycanın sabiq xarici işlər naziri Elmar Məmmədyyarov “Teleqraf”a belə deyib.

Onun sözlərinə görə, Zəngəzur dəhlizinin yüz illik icarə əsasında ABŞ-ın özəl şirkətinin nəzarətində açılmasına dair verilən açıqlama sözsüz ki, İranı ciddi şəkildə narahat edir: “Əslində bu, heç də asan bir məsələ deyil. Siz gəncsiniz, yaqın ki, Naxçıvana gediş-gelişdə o yoldan istifadə etməmişiniz. Amma mən Zəngəzurdan keçən yoldan Naxçıvana tez-tez gedib-gəlirdim. Oradan keçən dəmir yolu Araz çayının qırağından keçir. Bu, relyef olaraq da mürəkkəb bir ərazidir. Ermənistanın sərhədi də əraziyə çox yaxındır. Burada, yəni Ermənistan sərhədində isə rus əsgərləri dayanır. Bizim üçün də maraqlıdır ki, əgər dəhliz Amerikanın özəl şirkətinin nəzarətində açılacaqsa, onların burada rus əsgərləri ilə təmasları necə olacaq? İndi Ermənistanın baş nazir Nikol Paşinyan da deyir ki, orada Ermənistan sərhədçiləri dayanacaq. Digər tərəfdən isə İran faktoru var. Ona görə də bu mövzu daha çox real təhlükədən xəbər verir. Dünyada Zəngəzur dəhlizinə oxşar praktika var. Vaxtilə İsveçrəyə məxsus özəl şirkət Gürcüstandan Abxaziyaya keçməklə Rusiya arasında dəmir yolu çəkmək istəyirdi. Keçmiş sovet dövrünə aid olan dəmir yolunu bərpa etmək planları var idi. Amma gürcülər bununla razılaşmadılar. Çünki sərhədçilərin, gömrük əməkdaşlarının harada dayanacağı ilə bağlı məsələlər öz həllini tapmadı. Zəngəzurdan keçəcək dəhlizin də sadə bir prosedurla açılması elə də asan görünür”.

Vaaqn Xaçaturyan vitse-prezidentlə nəyi müzakirə edib?

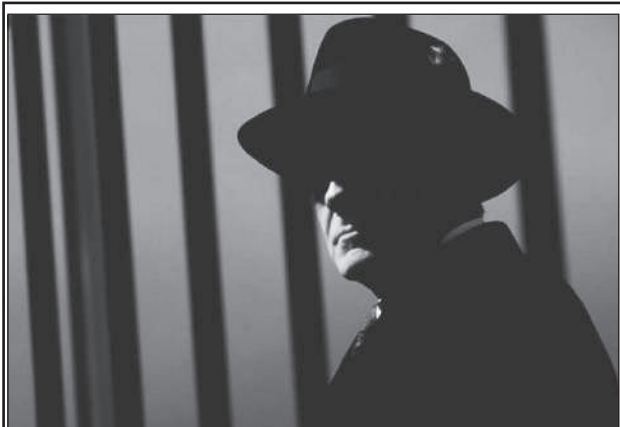
Türkmənistanda işgüzar səfərdə olan Ermənistan Prezidenti Vaaqn Xaçaturyan “Dənizə çıxışı olmayan ölkələrin üçüncü konfransı” çərçivəsində İranın vitse-prezidenti Məhəmməd Rza Areflə görüşüb.

Tərəflər iki ölkə arasında qurulan mehriban qonşuluq münasibətlərinin və çoxsahəli əməkdaşlığın davamlı inkişafını vurğulayıblar.

Söhbət zamanı iqtisadiyyat, enerji, infrastruktur, yüksək texnologiyalar və bir sıra digər sahələrdə əməkdaşlığın genişləndirilməsi perspektivlərinə xüsusi diqqət yetirilib.

Xaçaturyan Şimal-Cənub nəqliyyat dəhlizinin Meğri-Qaçaran hissəsində İran şirkəti tərəfindən görülən işləri yüksək qiymətləndirərək, onun regional kommunikasiyaların inkişafında əhəmiyyətini vurğulayıb.

Tərəflər ümumi regional vəziyyət və inkişafı bağlı fikir mübadiləsi aparıb, bütün regionun sabitliyi və inkişafının əsası kimi mehriban qonşuluq, qarşılıqlı hörmət və dinc yanaşı yaşama prinsiplərinin möhkəmləndirilməsinin vacibliyini vurğulayıblar.

Agentlərini qəsdən Bakıda həbs etdirirlər - iddia

VHP funksioneri: "Bu şəxslər həbsxanada ideoloji təsir formalaşdırmağa çalışırlar"

"Hazırda Azərbaycanın penitensiar müəssisələrində İran vətəndaşı olan məhkumlar saxlanılır. Xüsusi olaraq vurğulamaq lazımdır ki, onların böyük əksəriyyəti narkotik vasitələrin qanunsuz dövriyyəsi, sərhəd pozuntuları ilə bağlı məsuliyyətə cəlb olunublar. İranın onların saxlanma şəraiti və göstərilən münasibətlə bağlı iradları gülüncdür. Çünki bu şəxslərə göstərilən rəftar, yaradılan humanitar şərait və hüquqi təminatlar İran həbsxanalarındakı qeyri-insani davranışlarla heç bir baxımdan müqayisə oluna bilməz". Bu sözləri Vətəndaş Həmrəyliyi Partiyası Mərkəzi İcra Aparatının rəhbəri Samir Əsədli deyib. (Axe.az).

Onun sözlərinə görə, bunun təsdiqi kimi həmin şəxslərin bir qisminin azadlığa çıxdıqdan sonra Azərbaycanın həbsxanalarında şəffaf və humanist münasibətə şahid olduqları haqda açıqlamalarına diqqət yetirmək kifayətdir:

"Münasibət o qədər humanistdir ki, hətta İranın Azərbaycandakı səfirliyi bu məhkumlara mütəmadi olaraq sovqat göndərir və bu proses tərəfimizdən də müşahidə olunub. Bundan əlavə, əksər cəzaçəkmə müəssisələrində iranlı məhkumlara dini ayinlərin icrası üçün məscidlər, ayrıca yemək hazırlama şəraiti və digər məişət üstünlükləri yaradılıb".

VHP funksioneri ölkəmizdə həbs həyatı yaşayan İran vətəndaşları ilə bağlı bir məqama da toxunub: "Əslində Azərbaycan tərəfinin deyəcək və sərt mövqe ortaya qoymağa haqqı çatan nüanslar var. İran bəzən xüsusi agentura şəbəkəsinin üzvlərinə qəsdən Azərbaycanda məhbus statusu qazandırır və bu insani münasibətdən sui-istifadə edərək həmin məhbuslar vasitəsilə Azərbaycanda dini-siyasi təbliğat işləri görür. Bu şəxslərin cəzaçəkmə müəssisələrində ideoloji təsir formalaşdırmağa çalışdığı haqda kifayət qədər faktlar var. Məlumatla görə, bəzən məhkumların hansı müəssisəyə yerləşdiriləcəyi belə əvvəlcədən planlaşdırılır. Bu isə göstərir ki, söhbət sistemli şəkildə qurulmuş məkrli fəaliyyətlərdən gedir. Bu, təkcə hüquqi məsələ deyil, eyni zamanda Azərbaycanın suverenliyinə və daxili sabitliyinə qarşı yönəlmiş təhlükəli yanaşmadır".

S.Əsədli həmçinin vurğulayıb ki, əslində İran rejimi ilk növbədə öz daxilində baş verən dəhşətli işgəncələrə və insan hüquqlarının kobud şəkildə pozulmasına cavab verməlidir: "Xüsusilə ETTELAAT-ın nəzarətində olan zindanlarda həyata keçirilən vəhşiliklər beynəlxalq hesabatlarda açıq şəkildə səndələşdirilib. İşgəncənin rəsmi siyasətə çevrildiyi bir ölkənin başqa dövlətlərə insan hüquqları ilə bağlı ittiham irəli sürməsi ikiüzlülükdür. Azərbaycanı qaralamağa cəhd edən bu açıqlama əslində İranın Azərbaycandakı təxribatçı planlarının iflasa uğramasının nəticəsidir. Ölkəmizdə dini radikalizmin yayılmasına qarşı sərt və prinsipial mövqe göstərildiyi üçün bu kimi qərəzli bəyanatlar vasitəsilə əvəz çıxmağa çalışırlar. Azərbaycana qarşı ittihamlar isə nə hüquqi, nə də mənavi əsas daşıyır".

İran İslam Respublikasının Xarici İşlər Nazirliyinin mətbuat katibi İsmayıl Bəqainin guya Azərbaycanda İran əsilli məhbuslarla pis rəftar edilməsi ilə bağlı iddialarının heç bir əsası yoxdur. Bu barədə Xarici İşlər Nazirliyinin mətbuat katibi Ayxan Hacızadə İranın Xarici İşlər Nazirliyinin mətbuat katibinin Azərbaycanda həbsdə olan İran vətəndaşları ilə bağlı iddialarına münasibət bildirərək deyib. Ayxan Hacızadənin sözlərinə görə, Azərbaycanda saxlanılan və həbs edilən bütün İran İslam Respublikası vətəndaşları haqqında məlumatlar İran tərəfinə rəsmi qaydada təqdim edilib.

uyğun olaraq cəzasının qəlan hissəsini Azərbaycan Respublikasında çəkmək üçün müraciətin təqdim edilməsinə icazə verilmir.

Eyni zamanda sorğu olunmasına baxmayaraq Azərbaycan Respublikası vətəndaşlarının işləri ilə bağlı İran İslam Respublikasında keçirilən məhkəmə

lanmış bəyanatlardır".

Natiq Ələsgərov diqqəti İranda həbs edilən Azərbaycan vətəndaşlarının durumuna çəkir: "Ən ciddi problem buradadır ki, İran tərəfi bizim vətəndaşlarımız barədə məlumatları gizlədir. Diplomatik missiyamız çox vaxt məhbuslarımızla görüşə buraxılırmı,

İran azərbaycanlı dustaqlar barədə məlumatları niyə gizlədir?

Hüquqşünas XİN-in bəyanatını şərh etdi: "Azərbaycana qarşı "həbsdəki vətəndaşlara pis rəftar edilir" tipli iddiaları..."

"Azərbaycan Respublikasının Ədliyyə Nazirliyinin penitensiar müəssisələrində saxlanılan, İran İslam Respublikasının vətəndaşı olan məhkum və həbs edilmiş şəxslərin hüquqları, qanuni mənafələri və şəxsi təhlükəsizlikləri qorunur, onlar zəruri maddi-məişət şəraiti ilə təmin olunurlar.

Qüvvədə olan qanunvericiliyin tələblərinə uyğun olaraq, məhkum və həbs edilmiş şəxslər telefonla danışmaq, bağlama almaq, ailə üzvləri ilə görüşmək və telefonla danışmaq hüquqlarından istifadə edirlər. Bəzi penitensiar müəssisələrdə İran İslam Respublikası vətəndaşı olan məhbuslara ailə üzvləri ilə videogörüntü əsasında görüşlərin keçirilməsi imkanı yaradılıb.

Həbsdə saxlanılan əcnəbilər, o cümlədən İran İslam Respublikasının vətəndaşları mütəmadi olaraq tibb-sanitariya bölməsində müayinələrdən keçirlər. İranın Bakıdakı səfirliyinin əməkdaşları tərəfindən öz vətəndaşları üçün gətirilmiş dərman preparatları tibb xidmətinin əməkdaşları tərəfindən normativ aktların tələblərinə uyğun qaydada qəbul edilib və məhkumlara çatdırılıb.

Yalnız 2025-ci ildə İran səfirliyinin əməkdaşları ilə penitensiar müəssisələrdə cəza çəkən 37 nəfər İran İslam Respublikasının vətəndaşları arasında konsul görüşünün keçirilməsi üçün şərait yaradılıb. Son olaraq belə görüş iki İran vətəndaşı ilə 31 iyul tarixində baş tutub. Azərbaycan tərəfinin həmçinin bir sıra İran vətəndaşları ilə bağlı humanistik nümayiş etdirdiyi İran tərəfinə yaxşı məlumdur. Məhkum edilmiş 5 nəfər İran vətəndaşı son əfv fərmanı ilə azadlığa buraxılıb".

XİN rəsmisi əlavə edib ki, İranda saxlanılan və həbs edilən əksər vətəndaşlarımız barədə məlumatlar Azərbaycanın İran-dakı diplomatik missiyalarına təqdim edilmir, vətəndaşlarımıza əksər hallarda diplomatik missiyaları və ailə üzvləri ilə görüşməyə və telefon əlaqəsi qurmağa, 1998-ci ilin 21 fevral tarixində Bakı şəhərində imzalanmış "Azərbaycan Respublikası Hökuməti və İran İslam Respublikası Hökuməti arasında azadlıqdan məhrum edilmiş məhkumların cəza çəkmək üçün verilməsi haqqında Müqavilə"nin müddəalarına

iclasları, həmin iclaslar zamanı qəbul edilən qərarlar barədə Azərbaycan tərəfinə məlumat verilmir".

"Bakı" Hüquq Şirkətinin rəhbəri Natiq Ələsgərov "Yeni Müsavat"a deyib ki, Azərbaycan Xarici İşlər Nazirliyinin son açıqlaması bir daha göstərir ki, rəsmi Bakı məhbuslarla bağlı öhdəliklərini beynəlxalq normalara uyğun yerinə yetirir: "Qarşı tərəf İran İslam Respublikası isə eyni şəffaflığı nümayiş etdirmir. Azərbaycan tərəfi həbsdə olan bütün İran vətəndaşları ilə bağlı məlumatları rəsmi Tehrana təqdim edir, onların səfirliklə əlaqəsinə, konsul görüşlərinə və ailə ilə ünsiyyətinə şərait yaradır. Hətta penitensiar müəssisələrdə videogörüş imkanının yaradılması, səfirliyin gətirdiyi dərmanların məhbuslara çatdırılması və əfv fərmanları ilə azadlığa buraxılma faktları göstərir ki, rəsmi Bakı qanunvericiliyə və humanist prinsiplərə tam əməl edir. İran tərəfinin bu haqda məlumatı var. Ona görə də onların Azərbaycana qarşı "həbsdəki vətəndaşlara pis rəftar edilir" tipli iddiaları hüquqi əsası olmayan, daha çox siyasi ritorikaya hesab-

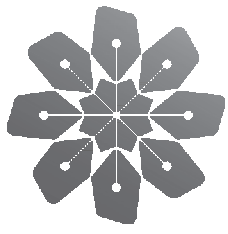
onların ailələri ilə ünsiyyətinə imkan verilmir. Bu isə həm 1963-cü il Vyana Konvensiyasının, həm də Azərbaycan və İran arasında imzalanmış 1998-ci il "Məhkumların verilməsi haqqında Müqavilə"nin açıq pozuntusudur. Azərbaycan bu müqavilənin şərtlərinə əməl edir, amma Tehran əksini göstərir".

Hüquqşünas qeyd edir ki, bu praktika təsadüfi deyil: "Əgər bir ölkə özündə saxlanılan xarici vətəndaş barədə məlumatı təqdim etmir və konsul görüşlərinə imkan yaratmırsa, bu, həmin şəxslərin saxlanma şəraitinin və məhkəmə prosesinin ədalətliliyinin şübhə altında olduğuna işarədir. Təəssüf ki, İran bu sahədə ikili standart nümayiş etdirir: Azərbaycanda öz vətəndaşlarının hüquqlarının təmin olunmasını tələb edir, amma bizim vətəndaşlarımızın hüquqlarını bilərəkdən pozur".

Natiq Ələsgərov bildirir ki, Azərbaycan bu məsələni yalnız ikitərəfli diplomatik kanallarla deyil, həm də beynəlxalq platformalarda qaldırmalıdır: "Əgər İran tərəfi 1998-ci il müqaviləsinə və beynəlxalq öhdəliklərinə əməl etmirsə, məsələni BMT-nin müvafiq qurumlarında, İslam Əməkdaşlıq Təşkilatında və digər beynəlxalq təşkilatlarda qaldırmaq lazımdır. Azərbaycan vətəndaşlarının hüquqlarının qorunması yalnız diplomatik etirazla məhdudlaşmamalıdır".

Natiq Ələsgərov vurğulayıb ki, Azərbaycanın addımı şəffaflıq və humanizmdir, İranın mövqeyi isə gizlətmək və siyasi manipulyasiyadır.

□ **E.MƏMMƏDƏLİYEV,**
"Yeni Müsavat"

**Azərbaycan
Respublikasının
Medianın İnkişafı
Agentliyi**

**Elmi-kütləvi, mədəni-maarif,
təhsil proqramlarının hazırlanması**

Son illər Azərbaycanda, eləcə də ümumilikdə regionda müşahidə olunan sosial-psixoloji gərginlik və aqressiyanın artması artıq tək-tək hadisələrlə deyil, ardıcıl statistik və sosioloji müşahidələrlə də təsdiqlənir. Gənclər və yeniyetmələr arasında cinayət hadisələrinin artması, ailədaxili zorakılıq, emosional qeyri-sabitliyin yayılması cəmiyyətdə narahatlıq doğuran başlıca trendlərdəndir.

Son aylarda medianı izlədikdə hər gün azı bir xəbərdə yeniyetmə və ya gəncin ailə üzvünü qətlə yetirməsi, ya da həmyaşadına qarşı fiziki zor tətbiq etməsi kimi hadisələrlə rastlaşırsınız. Bu xəbərlər yalnız kriminal statistikaya daxil olmur, eyni zamanda cəmiyyətin psixoloji portretinin dəyişməkdə olduğunu da göstərir.

Bəzi hallarda yeniyetmələr arasında bıçaqlanma, sosial şəbəkələrdə bir-birinə qarşı ağır təhqirlər, ailələrdə anaya, bacıya, nənəyə qarşı vəhşicəsinə davranış formaları artıq adi qarşılanan "kriminal informasiya" olmaqdan çıxıb sosial psixozun göstəricisinə çevrilməkdədir.

Əlbəttə, aqressiyanın artmasında sosial-iqtisadi amillər, ailə institutunun zəifləməsi, valideyn nəzarətinin azalması, psixoloji yardım sisteminin qeyri-effektivliyi kimi faktorlar mühüm rol oynayır. Lakin mütəxəssislər bu gün bir faktı xüsusi vurğulayırlar: ağılsız, genişlənmiş informasiya axını və bu axının destruktiv mahiyyəti.

Gənclər və uşaqlar artıq real həyatdan çox virtual məkamlarda - TikTok, Instagram, Telegram kanalları və YouTube platformalarında yaşayır. Bu

rada yayılan kontentlərin çoxu şiddəti normallaşdıran, kobudluğu "cəld qərarvermə", aqressiyanı isə "güc və hörmət" simvolu kimi təqdim edən materiallardır. İzlədikləri filmlər, oyunlar, "challenge"lər və şəbəkə fenomenləri təkə davranış tərzinə yox, emosional inkişaf və əxlaqi dəyərlər sistemində ciddi zərbə vurur.

Müasir informasiya dövründə cəmiyyətin özünümüdafiəsi yalnız hüquq-mühafizə tədbirləri ilə deyil, maarifləndirici, tərbiyəvi və elmi-kütləvi, təhsil proqramları sayəsində mümkündür. Bu proqramlar əxlaqi normaların, empatiya, humanizm, sosial məsuliyyət kimi dəyərlərin yenidən cəmiyyətin diqqətinə getirilməsi üçün mühüm vasitədir.

Mütəxəssislər hesab edir ki, uşaqlara, yeniyetmələrə və hətta valideynlərə yönəlməmiş psixoloji dayanıqlıq və empatiya mövzusunda verilişlər hazırlanmalıdır.

Məlumdur ki, mədəniyyət aqressiyaya qarşı ən güclü sosial qalxanlardan biridir. Hesab olunur ki, mədəniyyətə, musiqiyə, ədəbiyyata, xalqların mənəvi irsinə bağlı proqramlar gənclərin iç dünyasını zənginləşdirə bilər.

Beləliklə, cəmiyyətin aq-

Elm, təhsil

Zorakılıq normal həyat tərzinə çevrilir

Yeni nəsli kim qoruyacaq?

ressivliyinin qarşısını almaq yalnız cinayətlə mübarizə ilə yox, insan formalaşdırmaqla mümkündür. Əgər biz gənclərimizin qarşısına alternativ, düşündürücü, mənəviyyat dolu proqramlar çıxara bilməsək, onların qaranlıq virtual kontentlərin təsirində qalması qaçılmaz olacaq. Elə buna görə də mədəni-maarif, psixoloji və elmi-kütləvi proqramlar bu gün ictimai təhlükəsizlik qədr həyatı əhəmiyyət daşıyır.

Mövzu ilə bağlı Yeni Yazarlar və Sənətkarlar İctimai Birliyinin sədri, Prezident təqaüddçüsü, yazıçı-kulturoloq Aydın Xan Əbilov "Yeni Müsavat"a danışib: "İllər boyu biz ictimai xadimlər, mədəniyyət

adamları, yazıçılar, analitiklər, ekspertlər aidiyyəti dövlət qurumlarına və cəmiyyətə dəfələrlə müraciət edərək xəbərdarlıq etmişik ki, Azərbaycanın yeni nəslinin yetkinləşməsi, mənəvi, estetik və humanitar dəyərlərə sahib bir şəxsiyyət kimi formalaşması üçün ölkədə mənəviyyat sahəsində islahatlara ciddi ehtiyac var.

Uşaqlar hələ beşikdəyken əllərinə layla əvəzinə smartfon verilir. Onlar da bu cihazlarda rəngləri aqressiv, süjetləri zorakılıqla dolu, tez-tez söyüş və qəddarlıq səhnələri ilə müşayiət olunan cizgi filmlərinə baxmağa başlayırlar. Biz bu tendensiya dəfələrlə etiraz etmişik, xəbərdarlıq etmişik ki, belə

vizual təsirlər uşaqların psixologiyasında aqressiyanın formalaşmasına səbəb olur və bu, böyüyəndə cəmiyyətə ötürülür. Azərbaycanda bu hal artıq böyük bir sosial və psixoloji problemə, demək olar ki, "xəstəliyə" çevrilib. Yeni nəslin nümayəndələri arasında mənasız, təhlükəli, hətta intihara aparan mobil və kompüter oyunlarına aludəçilik sürətlə yayılır".

Ekspert dedi ki, bütün bu narahatlıqlara və ictimai qınaqlara baxmayaraq, bu istiqamətdə real və təsirli addımlar hələ də atılmayıb: "Müxtəlif nazirliklər, fondlar və təşkilatlar bu məsələyə diqqət ayırır, layihələr həyata keçirir, tədbirlər təşkil edir, maariflən-

dirici fəaliyyət göstərirlər. Lakin bütün bu səylərə baxmayaraq, mövcud boşluqlar hələ də qalır. Ailə, təhsil və cəmiyyət - bu üç əsas sütunun vəhdəti ilə biz bu problemlərin qarşısını ala bilərik. Əks halda, nəticələr daha da ağırlaşacaq.

Bu boşluqların fəsadları artıq real həyatda özünü açıq şəkildə göstərir. Uşaqlar tək-cəmiyyətdə bir-birinə qarşı aqressiv münasibət göstərmir, həm də zorakılığa, təəcüblü dərəcədə qəddarlığa meyl edirlər. Yeniyetmələr zərərli vərdislərə qurşanır, "lotuluq" mədəniyyətinə meyl göstərir, bir-biri ilə rəqib kimi davranaraq "döyüş" vəziyyətinə girirlər.

Daha da qorxululu isə odur ki, ailə daxilində zorakılıq artır. Ana bacısını, bacı atasını, qardaş anasını bıçaqlayıb, ailə üzvləri bir-birinə qarşı ölümcül zorakılıq törədir. Bu cür hadisələrin sayı getdikcə artır.

Həm dövlət səviyyəsində, həm ictimai təşkilatlar səviyyəsində, həm də kütləvi informasiya vasitələrinin, televiziya və xüsusilə də sosial şəbəkələrin, onlayn platformaların köməyi ilə genişmiqyaslı maarifləndirmə və sosial-mənəvi kampaniyaların, proqramların həyata keçirilməsinə ciddi ehtiyac var. Cəmiyyətdə artan aqressiya və zorakılıq hallarının qarşısını almaq üçün yalnız tək-tək tədbirlər deyil, koordinasiyalı, sistemli yanaşma zəruridir".

A.Xan sonda onu da dedi ki, bu istiqamətdə məktəblərin rolu böyükdür: "Eyni zamanda valideynlər, müəllimlər, din xadimləri, psixoloqlar, uşaq inkişaf mərkəzləri, idman və gənclər təşkilatları, mədəniyyət müəssisələri bu mübarizənin əsas iştirakçıları olmalıdır. Gənclər və İdman Nazirliyi, Təhsil Nazirliyi, Mədəniyyət Nazirliyi, Ailə, Qadın və Uşaq Problemləri üzrə Dövlət Komitəsi bu məsələdə daha fəal mövqə tutmalı, birgə fəaliyyət mexanizmləri yaratmalıdır".

Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyinin maliyyəsi əsasında nəşr olunur. Yazını hazırladı: Xəlidə GƏRAY

Bullinq zarafat deyil

Bu daha çox 11-15 yaşlı uşaqlar arasında yayılıb

Məktəblər öyrənmə və inkişaf məkanı olmaqla yanaşı, eyni zamanda sosial münasibətlərin formalaşdığı mühitdir. Təəssüf ki, bu mühitdə bəzi uşaqlar zorakılığın fərqli bir forması - bullinq, yəni məktəbdaxili qışnamaya məruz qalır. Sözlü təhqirlər, təcrid, alçaldıcı zarafatlar, bəzən isə fiziki zorakılıq formasında təzahür edən bullinq zərərçəkən uşağın psixoloji vəziyyətinə, sosial münasibətlərinə və hətta təhsil motivasiyasına ciddi zərbə vurur.

Bullinqin əsas əlamətləri zorakılıq hallarının təkrarlanması, qurbanla aqressiyanı tətbiq edən arasında gücün bərabər olma-

ması, zorakılığın qurbanının kəskin emosional reaksiyasıdır. Bullinq daha çox 11-15 yaşlı uşaqlar arasında yayılıb. Statistikaya görə, şagirdlərin 42 faizi bullinqlə məşğul olduğunu etiraf edib. Onların 20 faizi isə bunu müntəzəm təkrarladığını bildirib. Uşaqlar arasında şayie yaymaq, təhqire-

dici zarafatlar etmək, kimisə tək-ləmək geniş yayılıb. Təzyiqlər məruz qalan özünü çox pis, çıxılmaz vəziyyətdə hiss edir. Təzyiqi həmişə bir nəfər öz üstünlüyünü nümayiş etdirmək, gəlir, xeyir götürmək və ya sadəcə əylənmək üçün başlayır.

Həkim-psixoloq Arifə Məmmədovanın sözlərinə görə, bu cür hallar nəzarətin və tərbiyəvi metodların zəif olduğu məktəblərdə daha çox olur: "Uşaqların məktəbdə tələbatları təmin edilmədikdə, onları başa düşmədikdə və onlara hörmət etmədikdə belə hallar artır. Lakin müəllimlər uşaqların tərbiyəsinə ciddi yanaşdıqda, onların psixoloji problemləri ilə maraqlandıqda belə hallar nadir olur".

Bullinq yalnız qəzəb və alçaldıcı hərəkət deyil. Bu həm də qurbanını qorxu və stress vəziyyətində qoymaq tendensiyasına malikdir. Oxşar effekti bullinq həm də baş verən aqressiv hadi-

sələrin şahidləri olanlara qarşı da göstərir. Əgər uşaqlar dalaşsalar və ya hətta kiməsə qarşı naliyyəli sözlər işlədiblərsə, bir dəfə "öz komandası"ndan kimisə çıxardırlarsa, bu, bullinq kimi təsnif edilmir. Amma əgər uşaq kollektivində cəzasız zorakılıq mədəniyyəti formalaşırsa, bu, onlarda başqalarının alçaldılmasının mümkünlüyü hissini yarada bilər.

Bullinqin qurbanları təhsildən yayınma, uşaqlıq dövründə yaşanmış əzablar isə onun yaşlı həyatına da ziyan vura bilər. Bullinqin qurbanları olmuş şagirdlər yaşlı həyatlarında da daha çox xəstələnir və psixoloji problemlərə malikdir. Nəticələr daha da dağıdıcı ola bilər. Biz hamımız bullinqin qurbanları haqqında eşitməmişik, hansılar ki, buna görə intihar ediblər.

Arifə Məmmədovanın deyiyinə görə, istənilən uşaq təzyiqə məruz qalır: "Hətta güclü və ona qarşı təzyiq göstərən məktəbli qruplara qarşı mübarizə aparmağı bacaran uşaqlar belə bullinqin qurbanına çevrilə bilər. Lakin bəzi uşaqlar öz-lərindən asılı olmadan digərlerini qıcıqlandıraraq təzyiq və təqibin qurbanına çevrilir. Bullinqə məruz qalanlar arasında pinti olanlar, səliqəsiz geyinənlər, özünü qərribə aparanlar, qərribə görünənlər çoxluq təşkil edir. Çox həssas, ağlağan uşaqlar da

asanlıqla bullinqin qurbanına çevrilir. Fiziki zəif zorakılığa qarşı cavab verməyən uşaqları da eyni aqibət gözləyə bilər".

Psixoloq qeyd edib ki, təzyiq və təqib edən uşaqlar çox vaxt qadağa olmadan böyüyən uşaqlar olur. Onlar valideyn üstünlüyünü qəbul etmir, sözsə baxmır. Valideynləri onlara çox nəzarət etmir. Sərbəstliyə baxmayaraq, onların böyüklərin diqqətinə və hörmətinə ehtiyacı çox olur. Bu tələbatları ödənilməyindən onlarda aqressiya formalaşır. Onlarda bu aqressiya bir müddət boğulur, lakin onlar aqressiyanı valideynlərinə qarşı yönəldə bilər. Ona görə də uyğun qurban axtarırlar. Ciddi qayda-qanunların olduğu məktəbdə belə uşaqlara öz davranışına nəzarət etmək asan olur. Lakin cəzasız öz üstünlüyünü, hökmünü göstərmək fərsətini də əldən verməz. Onlar yaxşı və xeyirxah insan olduqları fikri ilə böyümür, özlərini vacib və sevimli hiss etmir, bu səbəbdən də başqa insanların hesabına özünü üstün sayaraq, özünü təsdiqə ehtiyac duyur.

A.Məmmədovanın sözlərinə əsasən, valideynlər öz uşaqlarına qarşı diqqətli olmalı və onlarda psixoloji problemlərin olub-olmamasına fikir verməlidirlər.

❑ "Yeni Müsavat"

Ümumdünya Heyvan Sağlamlığı Təşkilatının (ÜHST) son hesabatı heyvandarlıq sektorunda ciddi narahatlıq yaradıb. Sənəddə Şimali Makedoniya və Xorvatiyada blutanq, Bolqarıstanda Nyukasl xəstəliyi, Botsvanada isə yüksək patogen quş qripi qeydə alındığı bildirilir. Bu xəstəliklərin yayılma riski nəzərə alınaraq, Azərbaycan Qida Təhlükəsizliyi Agentliyi (AQTA) ölkəyə dəvə, iri və xırdabuynuzlu heyvanlar, onların məhsulları, həmçinin diri quş və quşçuluq məhsullarının idxalını müvəqqəti dayandırır.

Bu qərar bəzilərinə sadə prosedur kimi görünə bilər, amma əslində məsələ çox ciddi ictimai-səhiyyə və iqtisadi mənə daşıyır. Çünki belə xəstəliklər bir dəfə ölkəyə daxil olduqda, onları lokallaşdırmaq və yayılmasının qarşısını almaq çox çətin olur.

Bir vaxtlar Azərbaycanın kənd təsərrüfatında özünəməxsus yeri olan dəvəçilik indi kölgədə qalıb. Sovet dönmində həm yükdaşıma, həm də ət-süd istehsalı üçün geniş istifadə olunan dəvələr indi yalnız azsaylı təsərrüfatlarda - əsasən Şabran, Salyan və Goranboy rayonlarında saxlanılır.

Halbuki bu heyvanlar təbiətin ən dözümlü canlılarındandır, 70 dərəcə istiyə, 50 dərəcə şaxtaya davam gətirir, 10-12 gün susuz qala bilir, qidalanmaq üçün yalnız tikan və kol kifayətdir.

Bununla belə, dəvəçilik sürətlə inkişaf etmir. Əsas səbəb - çox aşağı reproduksiya qabiliyyəti: dəvə iki ildən bir bala verir. Üstəlik, ətin bazar tələbi məhduddur. Halbuki dəvə ətinin keyfiyyəti və dadı restoran sahibləri tərəfindən yüksək qiymətləndirilir, kiloqramı 16-17 manata satılır. Ölkədə bu sahə ilə məşğul olan təsərrüfatların sayı cəmi 5-6-dır. Bu, əslində Azərbaycan üçün həm iqtisadi, həm də mədəni itki deməkdir.

Qida Agentliyinin tətbiq etdiyi məhdudiyyət ilk növbədə ictimai sağlamlığı qorumağa yönəlib. Amma bunun dolayısı iqtisadi təsirləri də var.

Əgər yoluxucu xəstəliklər Azərbaycana daxil olsaydı, yerli heyvan populyasiyası ciddi ziyan görərdi, fermerlər milyonlarla manat itki ilə üzləşərdi, idxaldan asılı olan təsərrüfatların fəaliyyəti iflic olardı. Bu baxımdan, qərar profilaktik tədbir olaraq strateji əhəmiyyət daşıyır.

Ekspertlər hesab edir ki, Azərbaycanda dəvəçiliyin inkişaf etməməsinin əsas səbəbləri arasında düşük balavermə faizi, investisiya marağının olmaması (gəlir dövrü uzun, risk yüksəkdir), bazarın daralması (istehlak mədəniyyəti zəifdir), dövlət dəstəyinin azlığı (subsidiya və təşviqlər yetərli deyil) var.

Əslində dövlət bu sahəyə diqqəti artırırsa, dəvəçilik həm kənd təsərrüfatında yeni iş yerləri yaradar, həm də turizm və restoran sektoruna əlavə dəyər gətirər.

Azərbaycan dəvəçiliyi yavaş-yavaş yoxa çıxır. Əgər vaxtında strateji proqram hazırlanmasa, bu qədim heyvandarlıq sahəsi bir neçə onillik sonra yalnız tarix kitablarında qalacaq. Ötən ilin əvvəlində Azərbaycanda mövcud olan dəvələrin ümumi sayı 350 baş təşkil edib. Bu göstərici 2023-cü ilə müqayisədə 11 baş azalma deməkdir.

Kənd təsərrüfatı ilə məşğul olan müəssisələrdə bu rəqəm 90 baş olub ki, bunun da 78-i dövlət, 12-si isə qeyri-dövlət müəssisələrinin payına düşür. Müqayisə üçün qeyd edək ki, 2023-cü ildə bu müəssisələrdə 99 baş dəvə

Ölkəyə dəvə gətirilməsi yasaqlandı

Yoluxucu xəstəlik həyəcanı və Azərbaycan dəvəçiliyinin acı gerçəyi...

mövcud idi. Xüsusilə qeyri-dövlət müəssisələrində azalma nəzərəcarpacaq olub, dəvələrin sayı 15 başdan 12 başa enib. Fərdi sahibkar, ailə kəndli və ev təsərrüfatlarında isə 2024-cü ildə 260 baş dəvə qeyd alınıb. Bu da keçən ilə nisbətən (262 baş) cüzi azalma deməkdir.

Naxçıvan MR-in keçmiş kənd təsərrüfatı naziri, aqrar sahə üzrə ekspert Rəcəb Orucov "Yeni Məsəvat"a açıqlamasında deyib ki, Azərbaycanda dəvəçiliyə maraq yoxdur: "Dəvə müasir aləmdə müqəddəs heyvan kimi qəbul edilirsə də, Azərbaycan mətbəxində və

digər istiqamətlərdə istifadəsi çox azdır. Ona görə də ölkəmizdə dəvəçilik təsərrüfatının zəifləməsinə təbii proses kimi qəbul etmək lazımdır. Azərbaycanda hazırda Şirvan düzündə fərdi maraqlar çərçivəsində kiçik təsərrüfatlarda dəvə saxlayırlar. Bəzən restoranlarda dəvə ətinəndən hazırlanmış yeməklər, qutablar satılır. Əslində onların çoxusu dəvə ətinəndən hazırlanır. Həm də dəvə əti ilə qidalanmaq Azərbaycanda o qədər də dəbdə deyil. Hazırda ölkəmizdə dəvələrdən daha çox yemək üçün deyil, müəyyən mərasimlərdə tarixi ənənələri yaşatmaq üçün istifadə edilir.

İndi isə ondan qida sektorunda aktiv istifadə edilmir. Həm də dəvə saxlamaq üçün böyük otlaq sahələrinə ehtiyac var. Bizdə isə əkin dövriyyəsində qış otlaqlarının verilməsi istiqamətində balans pozulması var. Ona görə də dəvəçiliyin zəifləməsi təəccüblü deyil".

Kənd təsərrüfatı üzrə ekspert Cəfər İbrahimli "Yeni Məsəvat"a açıqlamasında bildirib ki, dəvə təsərrüfatının bir çox müsbət tərəfləri var: "Dəvənin ömrü uzun olur və digər heyvanlarla müqayisədə 2-3 dəfə çox bala verir. Dəvə səhra heyvanıdır, ölüş ərazilərdə otlayır. Onu

saxlamaq üçün böyük xərc tələb olunmur. Sürü və əti həm keyfiyyətli, həm də yağlı olur. Müalicəvi əhəmiyyəti var. Yunu digər heyvanlarla müqayisədə keyfiyyətlidir və məişətdə istifadə edilir. Lakin dəvəni saxlamaq üçün böyük ölüş ərazilərə ehtiyac var. Azərbaycanda isə dəvə təsərrüfatı üçün ölüşlər o qədər də çox deyil. Onları qapalı təsərrüfatda saxlamaq çətinir. Digər çətinlik isə dəvənin südünün əldə olunması ilə bağlıdır. Onların südü çox az olur. Eyni zamanda bu südü realizə etmək - hər hansı emal xəsinə və ya hansısa mərkəzə göndərmək çətin məsələdir. Çünki böyük bir dəvə təsərrüfatından 50 litr süd əldə olunur. Miqdar az olduğuna görə onu hansısa müəssisəyə satmaq da olmur. Yunu da çox keyfiyyətli olduğuna görə bazarda realizə edilmir. İnsanlarımızda dəvə əti yemək kimi güclü alışqanlıq yoxdur. Bütün bunları sadaladıqda görürük ki, bu təsərrüfat Azərbaycanda sərfəli deyil. İnsanlarımız iri buyuzlu və süd verən heyvanları saxlamağa üstünlük verirlər. Ölkəmizdə dəvəçiliklə bağlı dövlətə məxsus cəmi 1 təsərrüfat var. Digərləri isə xırda və fərdi təsərrüfatlardır".

□ **Sahənə RƏHİMLİ,**
"Yeni Məsəvat"

Kredit kartlarına limit qərarı - səbəblər

İqtisadçı hesab edir ki, əlavə sərbəstləşmələrin tətbiq olunması gözlənilmir

Azərbaycan Mərkəzi Bankı istehlak kredit kartları (kredit xətləri) üzrə borclanmanın daha məsuliyyətli və sağlam aparılması üçün tənzimləyici çərçivəni gücləndirib.

Dəyişikliklərə əsasən, borclanın kredit kartı onun xalis vergidən sonrakı gəlirinin maksimum 5 misli ilə məhdudlaşdırılır. Sözügedən limit borclanın digər kredit təşkilatlarına qarşı öhdəliklərini də nəzərə almaqla hesablanır. Bu, əhəlinin istehlak kredit kartları üzrə borclanma imkanlarını müəyyən etdikdə borclanların real ödəmə qabiliyyətini əks etdirən maliyyə göstəricilərini nəzərə almağa və banklar tərəfindən risklərin daha erkən mərhələdə tanıyaraq minimallaşdırmağa imkan verəcək. Qeyd edək ki, nağd vəsaitlərlə, habelə bank və qiymətli metallarla təmin edilmiş kredit xətləri borclanın xalis vergidən sonrakı gəlirinin 5 misli normativinin hesablanması istisna edilir.

Yeni tələbə əsasən bu limitdən artıq olan istehlak kredit xətlərinin məcmu miqdarı bankın tutulmalardan sonra I dərəcəli kapitalının 1%-dən artıq olmamalıdır.

Yeni rəqulyativ tələblər bankların məsuliyyətli kreditləşmə təcrübəsini təşviq etməklə yanaşı, istehlakçının ödəmə qabiliyyətinə uyğun borclanmanın təmin olunmasına xidmət edəcək. Bu ya-

naşma Mərkəzi Bank tərəfindən tətbiq olunan istehlak kreditləri üzrə məsuliyyətli və sağlam borclanma siyasəti ilə uyğunluq təşkil edərək, əhəlinin maliyyə yükünün izafi artmasının qarşısını almaqla sosial risklərin minimuma endirilməsini hədəfləyir.

Təsdiqlənmiş digər dəyişikliklərə əsasən, overdraft limitləri kredit xətləri anlayışına daxil edilib, istehlak kreditləri

nin xüsusiyyətləri nəzərə alınaraq istehlak kredit kartları üzrə kreditə konvertasiya əmsali 40% müəyyən edilib. İstehlak kredit xətlərinin balansdankənər hesablarda olduğu müddətdə həmin xətlər üzrə 100% risk dərəcəsi tətbiq ediləcək. Bu yanaşma bankların kapital adekvatlığı göstəricilərinin real risk səviyyəsinə uyğun olmasına və sistem sabitliyinin qorunması

na imkan verəcək.

Mərkəzi Bankın müvafiq qaydalarına edilmiş digər dəyişikliyə əsasən, aşağı riskli olması nəzərə alınaraq "A" kredit reytinginə malik çoxtərəfli inkişaf bankları tərəfindən buraxılmış qiymətli kağızlar aktivlərin yüksək keyfiyyətli kateqoriyasına aid edilib və banklar tərəfindən onlar üzrə əlavə ehtiyat yaddırılması tələbi istisna olunub.

Həmçinin qeyd olunmalıdır ki, bank sektorunun real iqtisadiyyatı maliyyələşdirməsi məsələləri Mərkəzi Bank tərəfindən daim diqqət mərkəzində saxlanılır. Bu çərçivədə, Mərkəzi Bankın banklar tərəfindən aktivlərin təsnifləşdirilməsi tələblərini əks etdirən aidiyyəti qaydalarında müvafiq dəyişiklik edilib. Belə ki, sözügedən qaydalarda nəzərdə tutulan borclanın zərərli fəaliyyət göstərməsi dedikdə xalis zərər deyil, sahibkarlıq subyektinin faiz, vergi və amortizasiya hesablanmazdan əvvəlki mənfəət göstəricisinin (EBIT-DA) onun cəmi faiz xərclərindən az olması və ya mənfəətin meyar olaraq müəyyən edilib. Bu, banklar tərəfindən

biznes kreditləşməsi çərçivəsində sahibkarlıq subyektlərinin iqtisadi fəaliyyətinin səmərəliliyinin daha real qiymətləndirilməsinə və kredit risklərinin daha adekvat idarə olunmasına şərait yaradır.

Sadə dildə, desək, dəyişikliklərə əsasən, borclanın kredit kartı onun xalis vergidən sonrakı gəlirinin maksimum 5 misli ilə məhdudlaşdırılır. Sözügedən limit borclanın digər kredit təşkilatlarına qarşı öhdəliklərini də nəzərə almaqla hesablanır. Qeyd edək ki, əvvəllər banklar kredit kartları üzrə limit müəyyən etmədilər və bu, vətəndaşlara istədikləri məbləğdə borc götürmək imkanı yaradırdı. İndi isə bu sahədə sərbəstləşdirmə tətbiq olunur və kredit kartı ilə veriləcək maksimum məbləğ vətəndaşın rəsmi aylıq gəlirinin 5 mislini keçə bilməz. Bu məhdudiyyət bütün banklardakı kredit kartları üzrə ümumi məbləğə şamil edilir. Yeni bir şəxs ümumilikdə yalnız gəlirinin 5 mislinə borclana bilər. Əgər bank bu limitdən artıq kredit vermək istəyirsə, bu artıq riskli kredit sayılır və belə kreditin məbləği bankın kapitalının 1%-dən çox ola bilməz.

□ **Nigar HƏSƏNLİ,**
"Yeni Məsəvat"

Ekspertin sözlərinə görə, məhz bu perspektivi nəzərə alaraq Rusiya xarici mətbuata Qazaxıstan neftinin ixracını dayandıracağına dair məlumat sızdırır: "Bu, Rusiyanın təhdididir. Lakin hazırkı şərtlər daxilində heç də ciddi təsirə malik təhdid deyil. Ona görə ki, əvvəla, hazırda dünya neft bazarında təklif bolluğudur, yəni tələbdən üstün təklif var. İkincisi, təklifi artırmaq üçün ehtiyatlar kifayət qədərdir. İraqın, Səudiyyə Ərəbistanının, Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinin qısa müddətdə bazara neft təklifini artırmaq imkanları var. ABŞ, Qayana, Braziliya, Liviya, hətta Venesuelanın da bir

MUSAVAT

Son səhifə

N 136 (8746) 6 avqust 2025

Bu ölkə bel soyuqluğu əleyhinə peyvənd proqramını işə salır

İngiltərə dünyada ilk dəfə olaraq bel soyuqluğu infeksiyasına qarşı rəsmi peyvənd proqramına start verir. Bu addım xəstəliyin sürətlə yayılması və antibiotiklərə davamlı bakteriyaların artması səbəbindən atılıb.

Milli.Az xəbər verir ki, Milli Sağlamlıq Sistemi (NHS) avqustdan etibarən risk qrupuna daxil olan şəxslərə pulsuz peyvənd təbiiq edəcək. Bu qrupa bir neçə cinsi partnyoru olanlar, daha əvvəl infeksiyaya yoluxanlar, xüsusilə gey və biseksual kişilər daxildir.

Peyvənd meningokok B infeksiyasına qarşı istifadə edilən 4CMenB peyvəndi əsasında hazırlanıb. Tam qoruma təmin etməsə də, yoluxma riskini azaltmaqda təsirlidir.

2023-cü ildə İngiltərədə 85 min gonoreya diaqnozu qoyulub. Imperial Kollec Londonun hesablamalarına görə, yeni proqram sayəsində növbəti 10 ildə 100 min yoluxmanın qarşısı alınar və 7,9 milyon funt sterlinq iqtisadi qənaət təmin edilə bilər.

ABS-da yaşlı qadının sokedici qətl

ABS-m Minnesota ştatında yaşayan kişi 70 yaşlı qonşusunu yadplanetli hesab edərək onu güllələyib. Fəciəli hadisə Uindom şəhərində baş verib. Hadisə yerinə gələn polis əməkdaşları çoxsaylı güllə yarası almış yaşlı qadını aşkar ediblər. Zərərçəkmiş ona atəş açanın qonşusu olduğunu bildirməyə macal tapıb. Qadın xəstəxanaya çatdırılsa da, həkimlərin onun həyatını xilas edə bilməyiblər. Tibb işçiləri onun bədənində yeddi güllə yarası müəyyən ediblər.

Daha sonra polisi çağıran şahid bildirib ki, şübhəli şəxs cinayətdən əvvəl ona yadplanetlilər haqqında danışmış. O, qonşusunun yadplanetli olduğuna və tezliklə onun ardınca kosmik gəminin gələcəyinə əmin imiş. Bundan sonra kişi yaşlı qadının evinə zorla daxil olaraq ona atəş açıb. Şübhəli şəxs həbs edilib.

Ana hokkeyçi oğluna görə hakima hücum çəkdi

Cexiyanın paytaxtı Praqada ana oğlunun çıxışı etdiyi yeni-yetmələrdən ibarət "United Selects" hokkey klubunun oyununu izlə-

mək üçün qarşılaşmanın keçirildiyi tribunaya gəlib. Oxu.Az "CNN Prima News"a istinadən xəbər verir ki, oyunun gedişində hakim qısa fasilələrlə

"United Selects"-in oyunçularını meydandan uzaqlaşdırmağa başlayıb. Oyun 9:0 rəqib komandanın xeyrinə olarkən ana hakimin matçı ədalətsiz idarə etdiyini əsas göstərərək meydançaya enib, ona hücum çəkməyə çalışıb. Yalnız köməkçi hakimin müdaxiləsi ilə hiddətlənmiş qadını meydandan kənarlaşdırmaq mümkün olub.

Böyük Britaniyada ən böyük siçovul tutuldu

Böyük Britaniyanın şimalında bir evdə tutulan və uzunluğu yarım metrə qədər olan siçovul hazırda Britaniyada ən böyük siçovul sayılır. Bu barədə "Telegraph" qəzeti yerli hakimiyyət orqanlarına istinadən məlumat verib.

Məlumatla görə, gəmirici Şimali Yorkşir qraflığının Normanbi rayonunda zərərvericilərə qarşı mübarizə üzrə mütəxəssislər tərəfindən aşkar edilib. Siçovulun ağzından quyruğunun ucuna qədər uzunluğu 22 düym (55,88 sm) təşkil edir.

Nəşr yazır ki, müxalif mühafizəkarların sözlərinə görə, yerli hakimiyyət orqanları siçovul basması problemini həll etmir və sakinlərin onlarla mübarizə xərclərini özlərinin ödəmələrini gözləyirlər.

Bunları bilirsinizmi?

- * Tez-tez quruyan və qabıq verən dodaqlara 1%-li bor turşusu məhlulu çəkir və ya bitki yağı sürtülür.
- * Yanmış yerə yumurta ağında isladılmış eski qoyurlar. Bu? ağrını azaldır və yara daha tez sağalır. Yanmış yerə tünd çay, marqanes məhlulu da qoymaq faydalı olur.
- * Yorğunluğu götürmək üçün ayaqları duzlu su ilə vanna etməkdə fayda var.
- * Çatlamış dərinə qəhvə xıltı ilə ovxaladıqda əllərin dərisi yumuşaq və elastik olur.
- * Yatarkən başınızın altına hündür yastıq qoymayın, yoxsa boynunuzun dərisi qırışır.
- * Uzun dərisini çirkin göstərən ölmüş dəri toxumalarıdır. Vaxtaşırı bu toxumalardan azad olmaq lazımdır. Dəridə olan ölü toxumaları sərt liflərlə təmizləmək olmaz. Skrablar dərinin belə toxumalardan təmizləmək və yeni dərinin üzə çıxmasına şərait yaratmaq üçündür.
- * Ömrünü tamamlayan saçların 1-2%-nin töküldükdən sonra yerinə yeni tük gəlir.
- * Saç tökülməsinin qarşısını almaq üçün ilk növbədə onun əmələgəlmə səbəbini aradan qaldırmaq lazımdır.
- * Ayaq dirnaqlarında olan göbələklərdən xilas olmaq üçün alma sirkəsini ilıq suya töküüb ayaqları vanna etmək lazımdır. Bu proseduru göbək əlamətləri aradan qalxana qədər bir neçə dəfə etmək lazımdır.

Başınıza soyuq su tökməzdən əvvəl düşünün - mütəxəssislər xəbərdarlıq edir

Soyuq suyun orqanizmə faydalı təsirləri uzun zamandır məlumdur. Lakin birbaşa başın üstünə soyuq su tökmək düşündüyünüz qədər təhlükəsiz deyil.

Milli.Az xəbər verir ki, mütəxəssislər bu verdişin xüsusilə ürək-damar və sinir sistemi xəstəlikləri olan insanlar üçün ciddi risklər yarada biləcəyini bildirir.

Soyuq suyun başa qəfil tətbiqinin potensial təhlükələri:

1. Soyuq şok reaksiyası.

Birdən başa soyuq su töküldükdə bədən ani reaksiya verir: damarlar yığılır, təzyiq yüksəlir, ürək döyüntüləri sürətlənir. Bu, ürək ritm pozğunluğu və hipertoniya xəstələri üçün infarkt riskini artırır.

2. Baş ağrısı və "beyin donması".

Soyuq su baş və üz sinirlərini sürətlə soyutduğuna görə kəskin ağrılar - yeni "soyuq baş ağrısı" və ya "beyin donması" adlanan vəziyyətlər yarana bilər. Bu hal tez-tez bu run və alın nahiyyəsinin sürətli soyuması ilə əlaqədardır.

3. Başgicəllənmə və tarazlığın pozulması.

Qulaq bölgəsində temperatur fərqi vestibulyar sisteme təsir edə bilər. Nəticədə başgicəllənmə, tarazlıq itkisi və bəzən huşun itməsi mümkündür.

4. Üz sinirlərində narahatlıq.

Qəfil soyuma üz sinirlərində qıcıqlanmaya səbəb olaraq ağrı, keyimə və keçici əzələ zəifliyi ilə nəticələnə bilər.

5. Zehni funksiyaların zəifləməsi.

Baş uzun müddət soyuq suya məruz qaldıqda beyin temperaturu aşağı düşür. Bu, yorğunluq, diqqət dağınıqlığı və qərarvermə qabiliyyətinin azalması kimi fəsadlar yarada bilər. Xüsusilə avtomobil idarə edən və ya tek olan şəxslər üçün bu təhlükəlidir.

Səhifəni hazırladı: SELCAN

Baş redaktor:
Nazim SABİROĞLU

e-mail adres: yenimusavat@mail.ru

"Yeni Musavat"ın kompüter mərkəzində yığılıb, səhifələnilib, "Son dakika" MMC-nin mətbəəsində çap edilib. Əlyazmalar geri qaytarılmır. Müəlliflərlə redaksiyanın mövqeyi uyğun gəlməyə bilər.

Ünvan: Bakı şəhəri,
R.Rüstəmov küçəsi
2528-ci məhəllə ev 44/d
Tel: 520 01 23 (24, 25, 26, 27, 28)

Lisensiya N: B 114
SAYI: 1.500